žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | březen 2015 | číslo 3 | ročník 24

téma

Internacionalizace jako cesta ke kvalitě

Univerzita Palackého v Olomouci

Genius loci…

PEVNOST POZNÁNÍ

Otevíráme 17. dubna 2015 v 9 hodin!

Nové interaktivní muzeum vědy Univerzity Palackého

v areálu **Korunní pevnůstky** v centru Olomouce

Program v rámci otevření:

- prohlídka muzea s 200 originálními exponáty
- digitální planetárium
- atraktivní doprovodný program
- vědecké stany
- vykopávání kostry dinosaura
- virtuální realita
- vikingské souboje s profesionálními trenéry
- kurzy sebeobrany a první pomoci

www.pevnostpoznani.cz

obsah

2 — Internacionalizace jako cesta ke kvalitě
6 — Evropa, islám a křesťanství – hledání dialogu
6 — Vydání unikátní publikace potvrdilo dynamický rozvoj olomouckých práv
7 — Neslyšící chlapec stojí za vznikem přelomového dokumentu ve školství
7 — Fakulta tělesné kultury vytváří evropskou strategii podpory pohybové aktivity
8 — Medici se díky císařovně naučí rodit děti
8 — Angličtinu zdravotních sester zlepší průlomový mezinárodní projekt
9 — Olomoučtí akademici se podíleli na vzniku Dějin československého komiksu 20. století
9 — České hlavy přednášejí studentům
10 — Kamery a zrcadla do teleskopů pro observatoř nové generace
12 — Olgen: nové možnosti biomedicínského výzkumu
13 — Portrét – Miroslav Herold, studentský kněz
16 — Kaleidoskop krátkých zpráv a jazykové okénko
18 — Jak odstranit vedlejší účinky nejužívanějšího léku proti rakovině
19 — Fotostory – Den otevřených dveří
20 — Úspěchy akademiků a studentů
22 — Akademický týden: tanec, ceny a krev
26 — Nebezpečí vane z internetu (rozhovor s Kamilem Kopeckým)
30 — Doporučuji (co čte, poslouchá a sleduje akademická obec)
32 — Vedle vědeckých center vyrostl park k odpočinku i výuce
33 — Český judista v Zemi vycházejícího slunce
35 — Radomír Maráček by se vrátil zkušenější
37 — Menza se mění
38 — Život posledního rektora C. k. Františkovy univerzity v Olomouci
39 — Zrcadlení italsky – Horečka kolem Chomského
40 — Poslední slovo & komiks

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754
Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
IČ: 61989592 | Předseda redakční rady: Petr Bilík | Vedoucí redakce: Pavel Konečný
Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Kateřina Folta Balgová
Redakce | Biskupské nám. 1, Olomouc | telefon: 585 631 155 | e-mail: zurnal@upol.cz
Tisk | Profi-tisk group Olomouc | Náklad 1500 ks

Vážení kolegové, milí studenti,

hlavním hitem nového čísla Žurnálu je tentokrát internacionalizace. Protože však o ní hovoříme často, rád bych své úvodní slovo věnoval jiným tématům. Řadou akcí v Akademickém týdnu jsme oslavili znovuzaložení Univerzity Palackého v Olomouci. Za zlatý hřeb považuji Reprezentační ples UP, který se dle mého mínění vyznačoval vznešeností, vysokou úrovní a zároveň rozverností a skvělou zábavou. V průběhu plesu se mne zmocnil nádherný pocit, že tvoříme komunitu, a to i přes řadu nedostatků a rozčilujících drobností, s nimiž se na univerzitě každý z nás tu a tam setkává. Obzvláštní radost mi udělali ti z vás, kteří „cedili krev" v rámci akce Daruj krev s rektorem. Stejně jako minulý rok máme v úmyslu vést kampaň až do prosince. Prosím, pokud můžete, choďte darovat krev. Tímto činem poskytnete významnou pomoc potřebným, odměnou vám bude dobrý pocit a možná na konci roku vyhrajete cenu. Akademický týden nicméně probíhal i ve znamení přednášek. Výroční přednášku J. L. Fischera proslovil rektor Jihočeské univerzity Libor Grubhoffer a absolventské přednášky se zhostil Radomír Maráček, ředitel lázní v Karlově Studánce. V obou případech se jedná o inspirativní a charismatické osobnosti, které významně obohatily program Akademického týdne. V tomto čísle Žurnálu však naleznete i mnoho jiných zajímavých témat. Všem přeji krásné jaro a hodně sil v letním semestru.

Jaroslav Miller
rektor Univerzity Palackého v Olomouci

téma

text: Velena Mazochová, Martina Šaradínová, Pavel Konečný
foto: Vladislav Galgonek, Marek Otava, Pavel Konečný

Internacionalizace jako cesta ke kvalitě

Univerzita Palackého chce být moderní středoevropskou univerzitou a do budoucna se chce více otevřít cizincům. Internacionalizaci vnímá jako nezbytnou pro další existenci rektor Jaroslav Miller, který nedávno prohlásil pro Lidové noviny, že koncept národní univerzity z 19. století je mrtev.

Pohybovat se pouze v národním rámci je cesta k bezvýznamnosti. Česká republika je podle rektora intelektuálně stokrát přebraná.

„Metaforicky řečeno, máme zde mnoho psů a málo zajíců. Jestliže chceme kvalitní výzkum, musíme bojovat o motivované mladé vědce, kterých je vždy málo. Vzhledem k počtu univerzit v České republice nám nezbývá, než si pro ně jít do světa. Nemůžeme se dostat do první ligy vědeckých univerzit, když rekrutujeme vědce jen z České republiky. Ten trh svým způsobem je přebraný, musíme koupit vědce z Indie, asijských zemí nebo ruskojazyčného teritoria," vysvětlil Miller. Sází na mladé vědce, kteří jsou relativně levní, protože ještě nemají jméno. Když ho mají, jsou drazí a zpravidla už za zenitem. Proto by se univerzita měla orientovat na postdoky – pozice po doktorském studiu. „Máme jich nyní asi sto šedesát a už teď se jeví, že to byla trefená desítka," řekl rektor.

Totéž, co pro vědce, platí podle něj i u studentů. „Jestliže chceme nejlépe motivované studenty, tak v jednom populačním ročníku relativně malé země je procento takových uchazečů o studium víceméně konstantní. Tedy opět, musíme se rozhlížet za hranicemi," dodal Miller.

Univerzita má zájem o studenty z okolních zemí, ze Slovenska a Polska, protože tito studenti jsou schopni studovat v českých programech. „Poměrně zajímaví jsou pro nás i ukrajinští studenti. Problém je ale v tom, že jejich školský systém je jinak postavený a není plně kompatibilní s naším," naznačil Miller.

Vývoj počtu cizinců na UP

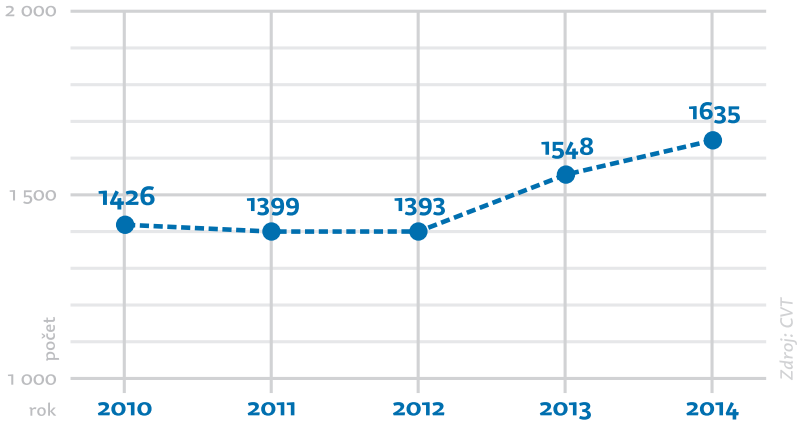

Úskalí cizojazyčnosti

Prvním krokem na cestě internacionalizace je společný jazyk. Podle rektora to neznamená jen vytisknout brožury v angličtině. I když právě angličtina je hlavním dorozumívacím jazykem.

„Přijet do Olomouce z opačného konce světa musí být šok," tvrdí Roxane Authorsenová. Pochází z Essenu, a přestože hovoří plynně česky, studuje medicínu v angličtině. „Anglický program tady existuje více než dvacet let, ale na lékařské fakultě nebyla jediná cedulka v angličtině," divila se. Na její popud se tím zabýval akademický senát a nově se lékařská fakulta oděla do dvojjazyčného navigačního systému. „Aby se studenti mohli cítit dobře, musí rozumět, pak se jim učí lépe," prohlásila Roxane.

Rektor Miller jde ale dál, tvrdí, že se musí změnit celé město. Musíme umět nabídnout servis zahraničním studentům i vědcům, musíme mít pro ně infrastrukturu.

„Jestliže získáme úžasné mladé vědce z různých zemí světa, řada z nich tady zakotví na delší dobu, přijedou sem s rodinou, to znamená, že obohatí ekonomiku města i jeho kulturní život. Abychom je sem mohli lákat, musíme pro jejich děti zabezpečit nějakou anglickou školku a školu. „Předpokládám, že během tří až pěti let by mohla být na Envelopě, v objektu, který jsme nedávno koupili," naznačil rektor.

I zde lze nalézt první krok na straně univerzity. „Je nutné vytvořit co nejpřátelštější prostředí, aby případní vědci, učitelé a studenti měli usnadněný vstup na univerzitu, aby pro ně nebyl problém například zařídit si víza," uvedla prorektorka pro zahraničí Ivana Oborná. Od tohoto akademického roku už cizinci nemusejí pro vízum do Přerova, vyřídí ho v pobočce odboru azylové a migrační politiky ministerstva vnitra v prostorách děkanátu lékařské fakulty.

Genius loci

Olomouc může upoutat někoho v Indonésii především jako hanácký Oxford, nikoliv anonymní Praha nebo poněkud průmyslové Brno. „My musíme sázet na místo. Genius loci a dominantní univerzitní atmosféra je naší devízou. V případě přírodních věd je pro nás výhodou kvalitní infrastruktura a úspěšné vědecko-výzkumné týmy, hlavně v oborech, jako jsou nanotechnologie, optika, biotechnologie a biomedicínské obory," vyjmenovala přednosti Yvona Vyhnánková, vedoucí zahraničního oddělení univerzity.

V Olomouci je spokojen i Katsuyuki Tanizawa. Bydlí se svou manželkou v bytě na Lazcích a oceňuje klidné menší město s dostatkem zeleně a krásnými historickými budovami. „Přijel jsem na dva roky na pozvání děkana přírodovědecké fakulty Iva Fréborta. Především kvůli publikaci vědeckých článků pro Centrum regionu Haná a kvůli vedení a motivaci mladých vědců," vysvětlil vědec z Ósaky, který se zabývá enzymologií a biotechnologií. Momentálně pracuje na projektu zabývajícím se v atmosférických podmínkách nestabilními enzymy, které existovaly na Zemi v dobách, kdy v atmosféře nebyl kyslík.

Olomouc je bezesporu nejuniverzitnějším městem v Česku. Na tom se shodují i studenti. „Město je příjemné, tiché a všude je blízko. Dobře se tady studuje," tvrdí Nabil Ibrahim z Malajsie. Případný zkouškový stres odbourává se spolužáky v čajovnách. Domů se dostanou jednou za rok – přes léto.

Ne se vším jim ale může pomoci zahraniční oddělení univerzity. „První rok jsme si nemohli zvyknout na zimu. Teď po třech letech nám to nepřijde a sníh máme rádi," smějí se malajští studenti. →

Studentka General Medicine Roxane Authorsenová.

Město se líbí i Roxane Authorsenové. „Líbí se mi, že je akorát, ani strašně velké, ani strašně malé. Přitom se tady dá hodně věcí dělat, je tady hodně studentů, mladých lidí a málo turistů," pochvaluje si. Na druhé straně vnímá i jakousi uzavřenost prostředí pramenící z „malé" Olomouce. „V Praze jsou na cizince zvyklí. Vadí mi, když v Olomouci na ulici zahlédnu, že se na cizince někteří lidé dívají, jako by je tady nechtěli," posteskla si Roxane.

Kurz odlišnosti

Přispět k pochopení kořenů a základních hodnot evropské kultury by měl pomoci především studentům z muslimské komunity seminář Europe: User's guide, který se otevřel ve spolupráci s odborníky cyrilometodějské teologické fakulty v současném semestru.

„Je do něj zapsáno na třicet posluchačů," potvrdila prorektorka Oborná.

Zahraničním studentům nabídne interpretační klíč, který jim pomůže lépe porozumět evropské kultuře a orientovat se v jejích hodnotách. „Pokusíme se jim představit interpretaci Evropy, která stojí na křesťanství, vychází ze způsobu řeckého myšlení, z římského práva a důrazu na svobodu, který čerpá z židovského myšlení," shrnul koncepci semináře Jaroslav Franc.

Dosud byla díky jazykové vybavenosti a skvělé češtině jakousi „mluvčí" zahraničních studentů právě Authorsenová. „Často se na mě studenti obracejí. Na hodně věcí se ptají. Jsem pro ně jako médium a někdy i mediátor. Chodím i tlumočit, když se chtějí na něčem dohodnout s učiteli. Když mají problém s rozvrhem, ráda pomůžu," tvrdí Roxane.

Jako Němka vidí největší odlišnost ve formálním chování. „Je tady moc velký respekt a odstup mezi vyučujícím a studentem. V Anglii nebo Německu se všichni oslovují jménem. Autorita je tady větší než v Německu. A jsou tady i přísnější zkoušky," shrnula.

Dále budovat mezinárodní prostředí, aby se cizinci necítili odstrčeni, chce i proděkan přírodovědecké fakulty Zdeněk Hradil. „Znamená to vést dvojí komunikaci, v češtině a angličtině, a umožnit cizincům dostat se snáze k informacím," zdůraznil proděkan. I proto plánuje zkvalitnění anglické mutace webových stránek fakulty a v angličtině vychází i fakultní Zpravodaj.

Většina třecích ploch, které mezi fakultami a zahraničními studenty vznikají, jsou zpravidla komunikační problémy. Podle prorektorky Oborné nejde o nic závažného. Jedním z nich byl například požadavek muslimských studentů na zřízení modlitebny. „Vysvětlili jsme jim, že naše škola je přísně sekulární. Modlitebnu u nás nebude mít žádné náboženství. O věcech víry můžeme diskutovat, ale nebudeme preferovat nebo diskriminovat jakékoliv skupiny," sdělila Oborná.

Studijní programy a obory

Vlajkovou lodí výuky v angličtině jsou dva stěžejní obory lékařské fakulty General Medicine a Dentistry. „Mají nejdelší tradici a je o ně největší zájem," potvrdila Yvona Vyhnánková. Studenti se rekrutují především z asijských zemí a Velké Británie.

„Medicína je určitým způsobem úzký obor, protože je všude ve světě stejná. To se nedá říct například o právu. To české se podstatně liší od anglosaského common law. Takže pro některé fakulty je internacionalizace obtížnější," podotkla prorektorka Oborná.

Akreditované studijní obory v cizím jazyce na fakultách UP

lékařská
2 obory magisterské (anglicky)
General Medicine – šestileté (260 studentů)
Dentistry – pětileté (50 studentů), letos první absolventi (asi 6)
Doktorské/postgraduální studium – akreditováno 23 oborů
Pro akademický rok 2015/2016 vypsáno výběrové řízení v 10 oborech.

filozofická
5 bakalářských (anglicky)
8 navazujících magisterských (anglicky / německy)
1 doktorský (anglicky)
Největší zájem o *Euroculture* (10 studentů).

přírodovědecká
2 magisterské obory (anglicky)
19 doktorských oborů (anglicky)

pedagogická
1 bakalářský (anglicky)
3 navazující magisterské obory (anglicky)
1 navazující magisterský (rusky)
5 doktorských programů (anglicky)
1 doktorský program (rusky)
V plánu je rozšíření o cizojazyčnou formu u 80 procent studijních oborů, které jsou vhodné pro zahraniční studenty.

tělesné kultury
1 doktorský program *Kinanthropology* (anglicky)
Připravuje se akreditace 2 navazujících magisterských oborů – *Adapted Physical Activity* a *Physical Activity and Active Living*.

cyrilometodějská teologická
1 doktorský obor *Teologia sistematica e filosofia cristiana* (italsky)

právnická
Akreditován doktorský obor *European and International Law* (anglicky).
O otevření rozhodne oborová rada v dubnu.

(Zdroj: studijní oddělení)

Vhodným příkladem pro internacionalizaci je podle ní věda, zvláště přírodní vědy. I když v současné době jsou na přírodovědecké fakultě v angličtině akreditovány v magisterském programu jen mezinárodní rozvojová studia a geoinformatika a na fakultě jsou nyní pouze čtyři platící studenti. Přesto zde pracuje celá řada zahraničních vědců, zejména v Centru regionu Haná, Regionálním centru pokročilých technologií a materiálů nebo na katedře optiky.

Na přírodovědecké fakultě se dají vypozorovat dvě strategie internacionalizace, díky nimž jednotlivá pracoviště vztahy se zahraničními partnery budují a rozvíjejí. První z nich spočívá v tom, že akademici mají v zahraničí velmi hodnotné partnery a pracují s nimi na společných výzkumných projektech. Prospěch z toho mají také doktorandi, kteří se do vědecké práce zapojují. „Druhý model využívají zejména katedry, které vědecký podtext nemají z různých důvodů tak vysoký, ale zase mohou být velmi atraktivní pro studenty. Mají propracovanou síť zahraničních partnerů v rámci programu Erasmus. Z toho profitují bakalářští a magisterští studenti. Podle mě je dobrá právě kombinace těchto dvou principů," domnívá se proděkan Hradil. Jak řekl, v internacionalizaci fakulty očekává spíše evoluci než revoluci.

Nejvíce magisterských studijních programů v angličtině nabízí filozofická fakulta. Je mezi nimi anglická nebo čínská filologie, evropská studia a mezinárodní vztahy nebo židovská a izraelská studia. „Magisterské studium v angličtině otevírají od příštího semestru nově i na právnické fakultě," upozornila Vyhnánková.

Získání zahraničních studentů má čtyři fáze:
1) personální zajištění
2) akreditace
3) marketing
4) studium.

Podle Vyhnánkové je univerzita nyní ve fázi, kdy vytváří novou koncepci a strategii mezinárodního marketingu. „Jde to ruku v ruce s nabídkou, která je zatím poněkud omezená, takže je obtížné do propagace investovat nějaké větší prostředky," vysvětlila.

V náboru studentů se jí osvědčují především elektronická média a sociální sítě. „Objet studijní veletrhy celého světa není možné ani efektivní. Například v Indii a jihovýchodní Asii se nám nejvíce osvědčila spolupráce s tamními agenturami," řekla Vyhnánková.

Ačkoliv v případě vědců říká rektor Miller, že konkurencí je Univerzitě Palackého Vídeň, stejně jako Šanghaj, v případě zahraničních studentů je podle Vyhnánkové přímým konkurentem Masarykova univerzita v Brně, což je dáno podobnou skladbou oborů.

Nejen angličtina

I když je angličtina v internacionalizaci dominantní, nabízí univerzita studium i v jiných jazycích. Na filozofické fakultě je to německá filologie německy, na pedagogické fakultě i obory v ruštině a na cyrilometodějské teologické fakultě v italštině.

Internacionalizace tvořila jeden z hlavních opěrných bodů volebního programu rektora Jaroslava Millera. Přítomnost studentů, vědců a vyučujících z ciziny je obohacující i pro české studenty. Je jedním z klíčových prostředků zvýšení kvality studia i vědeckého výkonu.

Katsuyuki Tanizawa

Cizinci – bez zahraničních pobytů

zkr.	stát	počet
DZ	Alžírská lidová demokratická republika	3
AZ	Ázerbájdžánská republika	1
AR	Argentinská republika	1
AU	Austrálie	2
AT	Rakouská republika	2
AM	Arménská republika	1
BA	Republika Bosna a Hercegovina	8
BR	Brazilská federativní republika	1
BY	Běloruská republika	5
CM	Kamerunská republika	5
CA	Kanada	3
LK	Srílanská demokratická socialistická republika	1
CN	Čínská lidová republika	11
TW	Tchaj-wan	29
CY	Kyperská republika	11
DK	Dánské království	3
ET	Etiopská federativní demokratická republika	1
FR	Francouzská republika	10
GE	Gruzínská republika	3
PS	Palestina	1
DE	Spolková republika Německo	12
GH	Ghanská republika	2
GR	Řecká republika	4
HU	Maďarská republika	2
IN	Indická republika	14
ID	Indonéská republika	1
IR	Íránská islámská republika	1
IE	Irsko	3
IL	Izraelský stát	19
IT	Italská republika	6
JP	Japonsko	7
KZ	Kazašská republika	5
KR	Korejská republika	1
LY	Libyjská arabská lidová socialistická džamáhírija	1
LT	Litevská republika	3
MY	Malajsie	94
MN	Mongolská republika	2
MD	Moldavská republika	3
NA	Namibijská republika	1
NL	Nizozemské království	8
NZ	Nový Zéland	1
NG	Nigerijská federativní republika	6
NO	Norské království	1
PK	Islámská republika Pakistán	3
PL	Polská republika	27
PT	Portugalská republika	7
RU	Ruská federace	48
SA	Saúdskoarabské království	1
RS	Srbsko	8
SK	Slovenská republika	1 044
VN	Vietnamská socialistická republika	7
SI	Slovinská republika	1
ZA	Jihoafrická republika	3
ES	Španělské království	3
SD	Súdán	1
SE	Švédské království	5
SY	Syrská arabská republika	3
TH	Thajské království	1
TR	Turecká republika	3
UG	Ugandská republika	1
UA	Ukrajina	50
MK	Makedonie	2
EG	Egyptská arabská republika	1
UK	Spojené království Velké Británie a Severního Irska	105
US	Spojené státy americké	10
VE	Venezuelská republika	1
YE	Jemenská republika	1
Cizinci celkem – bez zahraničních pobytů		1 635

8 fakult
1 univerzita

Evropa, islám a křesťanství – hledání dialogu

Otevřít na akademické půdě odbornou debatu k otázkám vztahu Evropy a islámu v měnící se kultuře 21. století bylo hlavním posláním dvoudenní mezinárodní konference Evropa a islám, kterou uspořádala cyrilometodějská teologická fakulta. Přednášky spojené s diskusemi umožnily akademikům a studentům setkat se s významnými zahraničními experty z univerzit a institucí napříč Evropou.

„Vztah mezi muslimskou menšinou a majoritní společností v Evropě je jedním z hlavních politických a společenských problémů dnešní doby," zdůraznil jeden z hlavních hostů konference Michael Weininger z Papežské rady pro mezináboženský dialog.

Reakcím na přítomnost islámu v jednotlivých kulturních oblastech Evropy se věnovali významný český arabista Luboš Kropáček z Univerzity Karlovy nebo Stanislaw Grodź z Katolické univerzity Jana Pavla II. v Lublinu.

K tématům patřily rovněž současné podoby spolupráce s německou tureckou menšinou nebo nové impulsy, které přináší islám jako druhé nejsilnější náboženství v Belgii. Jednu z diskusí otevřel Cornelius Hulsman z káhirského Centra pro arabsko-západní porozumění, který se dlouhodobě zaměřuje na roli médií v informování veřejnosti o vztazích mezi muslimskou většinou a křesťanskou menšinou v Egyptě.

Dvoudenní konferenci uspořádal nově založený Institut interkulturního, mezináboženského a ekumenického výzkumu a dialogu. Jeho vědecký tým se dlouhodobě věnuje vztahu víry, kultury a spirituality v různých křesťanských tradicích i náboženstvích. (mav)

Vydání unikátní publikace potvrdilo dynamický rozvoj olomouckých práv

Ojedinělý souběh vývoje právní vědy a společenské praxe představuje nová publikace věnovaná sbližování práva států Východního partnerství a Evropské unie, kterou připravil mezinárodní kolektiv autorů pod vedením Naděždy Šiškové z právnické fakulty.

Obsáhlou monografii vydalo prestižní britské nakladatelství Cambridge Scholars Publishing.

Šestnáctičlenný mezinárodní tým z Česka, Německa, Estonska, Slovenska a Ukrajiny vedený olomouckými odborníky se v monografii From Eastern Partnership to the Association: A Legal and Political Analysis zaměřil na otázky práva postsovětských republik Ukrajiny a Gruzie ve vztahu k evropskému právnímu kontextu. Obsáhlé analytické dílo zahrnuje historii, cíle a transformační etapy Východního partnerství, rozbor konkrétních asociačních dohod, problematiku lidských práv a právního státu i konkrétní doporučení do budoucna.

„Evropa čelí různým výzvám a akademická komunita by měla přispět k diskusi o tom, jak by měla Evropa pokračovat," uvedl jeden z členů autorského kolektivu a ředitel vysoké školy práva Technologické univerzity v Talinu Tanel Kerikmäe.

Podle rektora Jaroslava Millera je publikace významným vkladem do dynamického rozvoje právnické fakulty v posledních několika letech. „Chápu ji i jako intelektuální vklad Univerzity Palackého do celého projektu Východního partnerství, který považuji za vznešenou myšlenku," řekl Miller.

Politika Východního partnerství, zacílená na vztahy bývalých republik Sovětského svazu a Evropské unie, byla odstartována v roce 2009 za českého předsednictví. „V době koncipování témat monografie v podstatě nikdo nevěděl, kam toto partnerství povede. Až časem se potvrdilo, že může přecházet v asociační dohody," připomněla hlavní autorka a editorka publikace Naděžda Šišková z katedry mezinárodního a evropského práva. Před vydáním bylo přitom nutno úvod a závěr publikace přepracovat v souvislosti s aktuálním vývojem na Ukrajině. „Ukázalo se, že asociační dohoda není pouze právní nástroj. Zejména občany Ukrajiny byla vnímána jako mocný politický symbol budoucího směřování jejich země," objasnila Šišková.

Publikaci ocenil vedoucí zastoupení Evropské komise v Praze Jan Michal zejména v souvislosti se současným vývojem evropské integrace a její bezpečnostní dimenze. (mav)

foto: Velena Mazochová, Jiří Kroupa, Pavel Konečný, archiv ZH

Neslyšící chlapec stojí za vznikem přelomového dokumentu ve školství

Ještě před pěti lety byla Danuše Petrášová z Horní Moštěnice na Přerovsku klasickou učitelkou na běžné základní škole. Pak se ale mezi prvňáčky objevil neslyšící Ondra. Chlapec s kochleárním implantátem byl prvním dítětem s postižením, s nímž jako pedagožka přišla do styku.

Toto setkání oběma zásadně změnilo život. Ondra dostal šanci vyrůstat mezi zdravými vrstevníky a Danuše Petrášová nastartovala „integrační“ učitelskou kariéru. „Přiznávám, že zpočátku jsem měla obavy. Vůbec jsem nevěděla, co taková integrace obnáší, nikdy dřív jsem se s takto postiženým dítětem ve své praxi nesetkala,“ vzpomínala na začátky učitelka.

Dnes patří Petrášová mezi učitele, kteří své zkušenosti promítají do přelomového dokumentu ve vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami – Katalogu podpůrných opatření. Praktický manuál, který připravili odborníci z Univerzity Palackého a společnosti Člověk v tísni, krok za krokem poradí pedagogům, jak pracovat s dítětem, které ve výuce selhává – ať už kvůli tělesnému handicapu, mentálnímu postižení či zdravotnímu nebo sociálnímu znevýhodnění.

Katalog navazuje na novelu školského zákona přinášející změny i ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Opouští totiž dělení podle medicínských nebo psychologických diagnóz do kategorií zdravotní postižení, zdravotní znevýhodnění a sociální znevýhodnění. Nově zavádí systém podpůrných opatření. Ten více zohlední skutečné dopady postižení či znevýhodnění dětí do vzdělávání.

Pomoc určená dětem se bude nově dělit do pěti stupňů. „Tento způsob podpory umožní rychleji a efektivněji reagovat na potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,“ zdůraznil Jan Michalík z Ústavu speciálněpedagogických studií, hlavní řešitel projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR. Pracovníci projektu s ním už v létě seznámili pedagogy ze 140 škol všech druhů i stupňů v Česku. Na základě jejich připomínek dostane ministerstvo finální verzi katalogu v červnu. (map)

Fakulta tělesné kultury vytváří evropskou strategii podpory pohybové aktivity

Odborníci z fakulty tělesné kultury se významnou měrou podílejí na tvorbě národní strategie podpory pohybové aktivity. Vedoucí katedry rekreologie Zdeněk Hamřík byl zároveň za Českou republiku zvolen k jednání nad podobou evropské strategie pro následující desetiletí.

„Evropská strategie slouží jako rámec pro opatření na úrovni států. Žijeme v době, kdy se většina zemí potýká s alarmujícím nárůstem nadváhy a obezity, kardiovaskulárních onemocnění, diabetu a dalších onemocnění, jejichž primární příčinou je nedostatek pohybu, nezdravá strava a nadměrný energetický příjem. Problém je tak velký, že je nutné řešit ho na nejvyšší úrovni,“ uvedl Hamřík.

Setkání zástupců evropských států nad strategickým dokumentem zaměřeným na zvýšení úrovně pohybové aktivity se konalo ve švýcarském Curychu. Kromě Hamříka se jej za Česko zúčastnila vedoucí Centra podpory veřejného zdraví Státního zdravotního ústavu Marie Nejedlá. Cílem bylo připomínkování pracovní verze vznikající strategie, jež by měla být oficiálním dokumentem Světové zdravotnické organizace, který bude systematicky řešit problém nedostatku pohybu u dětí i dospělých.

Na evropskou strategii navazuje Akční plán podpory pohybové aktivity v České republice, který je jedním z implementačních dokumentů Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí – Zdraví 2020, přijaté vládou na začátku loňského roku.

Akční plán připravuje pracovní skupina vedená Hamříkem, v níž vedle odborníků z celé republiky zasedá také pětice dalších pracovníků fakulty tělesné kultury. Chystaný dokument rozpracovává cíle podpory pohybové aktivity ve školách, volném čase, zdravotnictví či v médiích. Myslí také na pohybové aktivity osob se specifickými potřebami nebo na mezinárodní kontext podpory pohybové aktivity. (vim)

Zdeněk Hamřík a Marie Nejedlá na jednání ve Švýcarsku.

8 fakult
1 univerzita

Medici se díky císařovně naučí rodit děti

Lékařská fakulta zprovoznila druhý porodnický simulátor v Česku. Model rodičky dostal jméno po císařovně Marii Terezii, která byla známá svými 16 porody. Medici jí říkají důvěrně Maruška. Přišla zhruba na dva miliony korun.

„Výuka na fantomech je dnes moderním trendem všech významných lékařských fakult na světě," uvedl Radovan Pilka, přednosta porodnicko-gynekologické kliniky. Část návyků se podle něj dá získat na fantomech také proto, že dobře simulují realitu. „Imituje krvácení i odtok plodové vody. Fantom je napojen na počítač a modeluje tep a dech rodičky a imituje i zvukové projevy. Ty jsou pro porodníka důležité, ze zvukových vjemů si musí vybrat jen to, co je pro porod potřebné. Nekorespondují totiž s klinickou situací," vysvětlil Pilka.

Fantomy jsou pro zkvalitnění výuky důležité. „Současná medicína vyžaduje praktickou výuku, ale rodičky zároveň vyžadují na porodním sále intimitu," objasnil děkan Milan Kolář vznik nové výukové místnosti v Centru telemedicíny, simulátorů a praktických dovedností (Centesimo).

Kromě Marušky mají medici k dispozici i dvě mechanická pánevní torza. Budoucí porodníci se na nich učí složitější zákroky jako například klešťový porod, který vyžaduje nejvíce erudice a správné načasování. „Proto je dobře, že si je mohou medici natrénovat na fantomech. Učit se při porodu v reálu je už pozdě," poznamenal odborný asistent Karel Huml.

Prvním simulátorem v Centesimu byl model pojmenovaný Simir. Už rok se na něm vyučuje urgentní medicína. Zhruba za další rok dorazí do centra simulátory pro výuku chirurgie. (caf)

Angličtinu zdravotních sester zlepší průlomový mezinárodní projekt

Výrazné zlepšení profesní angličtiny zdravotních sester očekává fakulta zdravotnických věd od účasti v mezinárodním projektu Healthcare English Language Programme – HELP, do něhož se aktivně zapojila koncem loňského roku.
Konsorcium sedmi zemí se v příštích třech letech zaměří na vytvoření moderních výukových opor pro jazykové vzdělávání a zvýšení komunikačních schopností v anglickém jazyce v nelékařských zdravotnických oborech. Inovační výukový program zahrne celou řadu interkulturních aspektů, které rozšíří komunikační schopnosti uplatnitelné v kontaktu s pacientem.

„Primární cílovou skupinou budou studenti zdravotnických oborů a zdravotní sestry, které mají zájem získat zkušenosti nebo se pracovně uplatnit v zemích Evropské unie. Moderní výukové opory využije také zdravotnický personál při kontaktu s pacienty, kteří k nám přijíždějí ze zahraničí. Přístupné budou i pro samostudium zdravotních sester, které mají školu dávno za sebou," vysvětlil proděkan pro zahraniční záležitosti Jan Galuszka.

Účast v projektu považuje vedení fakulty za průlomovou zkušenost. „Navázaná spolupráce nám současně otevírá dveře k dalším zahraničním kontaktům," zdůraznil proděkan Galuszka.

V mezinárodním konsorciu bude olomoucká fakulta spolupracovat s akademickými pracovišti a inovativními centry v Irsku, Německu, Španělsku, Litvě, Polsku a na Slovensku. Do tvorby speciálních výukových podpor se zapojí jejich učitelé anglického jazyka. (mav)

foto: 123RF, Martina Šaradínová, Milada Hronová, Pavel Konečný

Dějiny československého komiksu 20. století předal Martin Foret osobně rektorovi Jaroslavu Millerovi. Třísvazkový komplet s 550 reprodukcemi je nejrozsáhlejším fundovaným zmapováním historie domácího komiksu.

Olomoučtí akademici se podíleli na vzniku Dějin československého komiksu 20. století

Třísvazkový komplet akademických Dějin československého komiksu 20. století vznikal i na filozofické fakultě. Spolupracovali na něm Martin Foret z katedry žurnalistiky, vědecký pracovník filozofické fakulty Tomáš Prokůpek a absolvent teorie dějin dramatických umění Michal Jareš, dnes pracovník Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR. Čtvrtým spoluautorem byl komiksový teoretik a publicista Pavel Kořínek.

Akademické Dějiny československého komiksu 20. století sledují vývoj a osudy komiksové formy na území dnešního Česka a Slovenska v periodickém tisku od pozdního Rakousko-Uherska až po překotný rozvoj po roce 1989. Jsou přehledně organizované, čtivé a čtenářsky atraktivní. To se podle Foreta podařilo i díky grafikům a vydavateli.

Od začátku práce po vydání knihy uplynulo pět let. Při výzkumu vycházeli autoři z primárních zdrojů. „Především jsme procházeli novinové a časopisecké fondy knihoven, často i takové, u nichž jsme to nečekali – jako například Železničář či Potápěč. Zároveň jsme vedli rozhovory s pamětníky, autory či redaktory," uvedl Martin Foret z Centra pro studia komiksu filozofické fakulty.

Autoři kladli důraz na původní tvorbu. „Dějiny československého komiksu proto prezentujeme v logických, všeobecně kulturních i komiksových souvislostech – s důrazem na proměny a vývojové tendence, ne jako soubor izolovaných profilů několika vybraných osobností," vysvětlil hlavní editor Pavel Kořínek.

Publikace poupravuje či přímo vyvrací řadu často tradovaných zjednodušení a omylů. Představy, že v Česku se komiks výrazněji vyvíjel až po roce 1989 nebo že byl dramaticky potlačován oběma totalitními režimy.

Domácí tradice komiksu je podle Foreta poměrně bohatá, oněch let úplného útlumu je málo. „V podstatě se jedná pouze o druhou polovinu druhé světové války a první polovinu padesátých let. Třeba za normalizace vycházelo v novinách a časopisech mnohem více komiksů než dnes," zdůraznil Foret. (map)

České hlavy přednášejí studentům

Nositelé České hlavy, tedy nejprestižnějšího českého ocenění za vědu, ovládnou letošní jubilejní ročník přednáškového kurzu Současná chemie. Již desátým rokem ho vede nejcitovanější český vědec a laureát České hlavy za rok 2008 Pavel Hobza z katedry fyzikální chemie. Jako první letos před studenty koncem února předstoupil Emil Paleček z Biofyzikálního ústavu Akademie věd ČR.

Cílem kurzu je představovat zejména studentům špičkové osobnosti české vědy. „Všichni řečníci v minulých ročnících byli skvělí, ale řekl jsem si, že v jubilejním ročníku musí přednášet ti nejlepší. Ale jak poznat ty nejlepší? Jako kritérium jsem si vzal právě Českou hlavu. Je to nejprestižnější ocenění, jakého může vědec v tuzemsku dosáhnout," prozradil Hobza.

Objevitel elektrochemie nukleových kyselin Emil Paleček vystoupil na přírodovědecké fakultě s přednáškou nazvanou Elektrochemická analýza biomakromolekul. Právě za celoživotní výzkum v oboru elektrochemie nukleových kyselin totiž Českou hlavu loni získal. Trvalo však řadu let, než vědecká komunita jeho práci přijala. Panovalo totiž přesvědčení, že DNA není vhodným objektem pro elektrochemickou analýzu. „Po dlouhá léta čeští elektrochemici nevěřili, že to, co dělám, je pravda. Jednu dobu to dokonce vypadalo, že budu muset se svojí prací skončit. Pak mi ale hodně pomohl profesor Heyrovský a mohl jsem pokračovat," uvedl Paleček. Na svém kontě má zhruba 300 publikací, které otiskly nejvýznamnější odborné časopisy. Jeho práce mají více než 11 tisíc citací.

Pozvání do letošního ročníku Současné chemie přijal také vynikající organický chemik a někdejší blízký spolupracovník Antonína Holého Zdeněk Havlas. O chemii života následně pohovoří zakladatel tuzemské dětské onkologie Josef Koutecký a cyklus uzavře Pavel Hobza s přednáškou o světě nekovalentních interakcí.

„Díky kurzu mohou studenti poznat vědu špičkových českých odborníků, což jim rozšíří horizonty a ukáže, co je a jak se dělá řádná a smysluplná věda. Velmi si těchto přednášek

vážím a věřím, že výrazně přispějí ke kvalitě absolventů přírodovědecké fakulty," uvedl vedoucí katedry fyzikální chemie Michal Otyepka.

V uplynulých devíti letech uvedl profesor Hobza v Olomouci na 60 významných vědeckých osobností. (srd)

text: Martina Šaradínová | foto: Dušan Mandát

Kandidátské místo budoucí observatoře CTA je na ostrově La Palma v blízkosti observatoře Roque de los Muchachos (Kanárské ostrovy).

Kamery a zrcadla do teleskopů pro observatoř nové generace

Ještě ani nezačala jejich výstavba a už zaměstnávají stovky odborníků z celého světa, včetně Olomouce. Řeč je o observatořích, které chce na obou polokoulích vybudovat mezinárodní konsorcium CTA (Cherenkov Telescope Array). Jeho členem je i Společná laboratoř optiky (SLO) Univerzity Palackého a Fyzikálního ústavu Akademie věd ČR. Olomoučtí optici pro ně vyvíjejí unikátní celooblohové kamery i speciální zrcadla do teleskopů. Díky špičkovému vybavení v Regionálním centru pokročilých technologií a materiálů (RCPTM) spolurozhodovali nejen o výběru lokality pro observatoře, ale testují i konkurenční technologie.

Pozemní vědecké zařízení nové generace navazuje na dosavadní projekty v Namibii, USA a na Kanárských ostrovech, které se zabývají sledováním kosmického gama záření. Má umožnit astrofyzikům ještě hlubší nahlédnutí do vysokoenergetického vesmíru. Oproti existujícím observatořím pokryje mnohem širší energetické spektrum gama fotonů a díky většímu úhlovému rozlišení bude schopné přesněji proměřit potenciální zdroje záření. Očekává se například, že přispěje k pochopení mechanismů urychlování těchto vysokoenergetických částic.

Vědci v roli arbitrů

Olomoucká skupina přistoupila do projektu v roce 2012 i díky předchozím zkušenostem v projektu argentinské observatoře Pierra Augera. Celooblohové kamery vyvinuté ve spolupráci Fyzikálního ústavu Akademie věd ČR a RCPTM monitorovaly výskyt mraků na noční obloze.

„Pozorování v observatoři vyžaduje jasnou oblohu, proto je třeba najít místo s největším počtem bezoblačných nocí. Naše měření, následná analýza a vyhodnocení dat byly jedním z faktorů, k nimž se přihlíželo při výběru vhodného místa pro observatoře. Vyvinuli jsme nový software, který měření automaticky vyhodnocuje," uvedl vedoucí výzkumného programu Miroslav Hrabovský ze SLO a RCPTM. Podle něj se ukázalo, že nejlepší podmínky pro observatoř jsou na jižní polokouli v Namibii a následně v Chile. Na severní polokouli se po-

Instalace kamery. Jeden ze zástupců kandidátských míst na jižní polokouli je blízko observatoře Casleo v provincii San Juan v argentinských Andách.

Segment zrcadla pro SST – small size telescope projektu CTA. Na snímku nová napařovací aparatura Společné laboratoře optiky UP a FZU AV ČR umožňující vrstvit substráty do průměru 1 m.

suzovala místa v Mexiku, na Kanárských ostrovech a v USA. Konečná rozhodnutí, odkud budou teleskopy oblohu sledovat, ale dosud nepadla.

Vědci při sledování mraků využívají astrometrii. Podle katalogů hledají na snímcích konkrétní hvězdy, a pokud je nevidí, jsou buď zastíněny mraky, nebo kameře brání ve výhledu led či sníh.

Nová generace kamer

Kamery olomoucké provenience budou pracovat i v nové observatoři po celou dobu její existence.

„Nyní vyvíjíme novou kameru, která by kromě výskytu oblačnosti měla sledovat i směr pohybu mraků. Data budou sloužit k rozhodování o tom, jaké zdroje je možno sledovat. Naším cílem je, aby systémy měly plně automatický provoz, což zatím v žádné observatoři není," uvedl vědec Dušan Mandát. Nová generace kamer je podle něj složitější, má lepší optiku, detektor i chlazení čipu.

„Analýza je pak náročnější, proto pro ni připravujeme nový software, který se musí začlenit do řídicího systému observatoře. Vše spolu musí komunikovat," doplnil Mandát. Systémy také musí zvládnout práci při různých teplotách, v rozmezí od plus 30 do minus 25 stupňů Celsia.

Zrcadla jako na fotbalový míč

Dalším vkladem olomouckých optiků do mezinárodního projektu je příprava, ale i testování zrcadel na teleskopy. I zde mohou stavět na předchozích bohatých zkušenostech, zrcadla pro fluorescenční teleskopy dělali již pro argentinskou observatoř. V plánované observatoři CTA budou do vesmíru nahlížet teleskopy několika rozměrů. Zrcadla z Hané budou určena pro ty nejmenší. „Segmenty do těchto teleskopů jsou větší než ty, co jsme dosud dělali," vysvětluje Mandát relativnost přívlastku „malý". Teleskop si lze zjednodušeně představit jako kulový vrchlík, který se skládá ze šestiúhelníků, podobně jako fotbalový míč. Ty nejmenší teleskopy budou mít plochu s průměrem čtyři metry, do ní se vejde zhruba 20 šestiúhelníkových segmentů.

Díky novým přístrojům v Regionálním centru pokročilých technologií a materiálů zdejší vědci nejen vyvíjejí vlastní ultralehká zrcadla, ale testují všechny typy, které se chtějí do observatoře probojovat. „Sledujeme celou řadu parametrů. Kromě optických vlastností třeba i životnost, otěr, odolnost proti dešťům, ptačím exkrementům či změnám teplot. Teleskopy totiž budou stát na volném prostranství a odolávat nástrahám počasí. Schovat je pod střechu by bylo extrémně drahé. Přicházejí k nám různé vzorky a my provádíme zkoušky. Na základě dat od nás se pak rozhodne, která zrcadla se využijí. Naší ambicí samozřejmě je, abychom se prosadili i se svojí výrobou," potvrdil Hrabovský.

Kamery a zrcadla vyvíjejí vědci prioritně na klíč pro konkrétní projekt. „Na druhé straně má každý speciální výsledek obecnější dopady a dá se použít i jinde," uvedl Hrabovský.

Toho, že by olomoučtí optici neměli v následujících letech dost práce, se ale není třeba obávat. Po rozluštění hádanky, kde budou nové observatoře CTA stát, by se jejich výstavba již neměla protahovat. Do provozu navíc budou uváděny postupně a podobná zařízení pak fungují desítky let.

Miroslav Pech při kalibraci a justování celooblohové kamery blízko National Astronomical Observatory u San Pedro Martir (Mexiko).

text:
Martina Šaradínová
Pavel Konečný
foto:
Vladislav Galgonek
Pavel Konečný

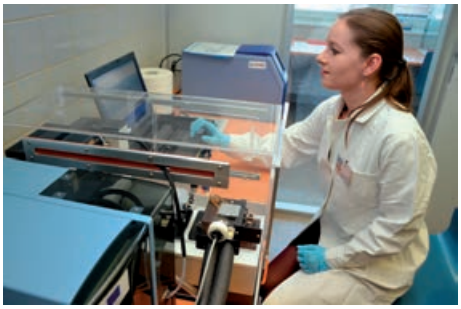

Olgen: nové možnosti biomedicínského výzkumu

Rozvoj biomedicíny a přístupů umožňujících připravit léčbu „na míru" si klade za cíl projekt Olgen. Zaměří se na roli imunitního systému a imunogenetiky u nemocí pohybového aparátu, plicních chorob či hematologických zhoubných nádorů.

Olgen je výsledkem ojedinělé spolupráce dvou univerzit a komerčního partnera. Lékařská fakulta v projektu spojila síly s Fakultou elektrotechniky a informatiky VŠB – Technické univerzity Ostrava (VŠB-TUO) a společností Institute of Applied Biotechnologies (IAB). Partneři k tomu mohou využívat vybavení a přístroje za 90 milionů korun.

„Ačkoliv se již dlouho ví, že imunitní systém hraje klíčovou roli ve zdraví i nemoci, teprve současné moderní technologie umožňují vyšetřovat rozdíly v imunitě mezi jedinci. Ty jsou zodpovědné za komplikace, různou léčebnou odpověď a odlišnou prognózu. Právě hledání těchto individuálních rozdílů – na imunogenetické i buněčné úrovni – bude hlavní náplní projektu Olgen, který vzniká při ústavu imunologie," uvedla jeho vedoucí Eva Kriegová.

Cílem vědců bude příprava analýz a standardních operačních postupů, které povedou ke sjednocení diagnostických, terapeutických a prognostických přístupů, včetně výroby diagnostik umožňujících rozvoj personalizované medicíny.

Průkopnická spolupráce

„Jsem bytostně přesvědčen, že synergie plynoucí z interdisciplinární meziinstitucionální spolupráce je natolik velkým benefitem, že bychom před těmito výzvami neměli váhat. A ještě více jsem přesvědčen o tom, že je to jediná cesta vpřed, kam by se měla ubírat věda a výzkum," prohlásil na slavnostním otevření rektor Jaroslav Miller.

Projekt se připravoval téměř rok za plné podpory vedení lékařské fakulty. „Spolupráce mezi privátním sektorem a akademickou sférou se nerodí snadno. Věříme ale, že projekt bude dokladem vzájemně prospěšné spolupráce," řekl děkan lékařské fakulty Milan Kolář.

Pro IAB má partnerství s akademiky strategický význam. „Je to významný krok na cestě k tomu, abychom se stali významným centrem aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti molekulárních a buněčných technologií," objasnil Josef Fišer z IAB.

Sen a realita

Klinické uplatnění personalizované medicíny vyžaduje současný rozvoj moderních analytických a informatických přístupů. Navázání spolupráce mezi imunology a klinickými lékaři s informatiky z VŠB-TUO bylo přirozeným krokem. „Využíváme znalostí jejich informatiků a zázemí národního superpočítačového centra IT4Innovations v Ostravě," objasnil proděkan lékařské fakulty Tomáš Papajík.

V současné době se do projektu zapojilo více než třicet odborníků – biologů, lékařů a informatiků. Projekt bude přínosný i pro pacienty Fakultní nemocnice Olomouc.

„Očekáváme, že moderní imunogenetické analýzy umožní odhalit pacienty s různou mírou pravděpodobnosti vzniku či progrese osteoartrózy, případně s odlišnou odpovědí na konkrétní použitou léčebnou metodu, včetně kloubních náhrad," konstatoval přednosta Ortopedické kliniky Jiří Gallo. To, o čem medicína dosud snila, se podle něj posunuje směrem k reálné skutečnosti.

text: Velena Mazochová
foto: Velena Mazochová, Pavel Konečný

Miroslav Herold

studentský kněz

„Duchovní oblast člověka může být svorníkem pro veškerou jeho aktivitu. Rozvoj rozumových a intelektuálních schopností, které nabízí univerzita, by podle mého názoru měla doprovázet také formace v duchovním světě, který má dopad na životní postoje a morální zásady."

Miroslav Herold (*1978)

Po absolvování pražského Arcibiskupského gymnázia v roce 1996 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. Po dvouletém noviciátu vystudoval filozofii na Teologické fakultě Trnavské univerzity a odešel na teologická studia na Řehořovu papežskou univerzitu v Římě, kde získal bakalářský titul a byl vysvěcen na jáhna.

Akademický rok 2005/2006 prožil na olomoucké cyrilometodějské teologické fakultě, kde obdržel titul magistra, byl vysvěcen na kněze a stal se kaplanem akademické farnosti při kostele Panny Marie Sněžné.

Po studiích dějin umění a církevních dějin na římské Gregoriáně, absolvovaných v letech 2006–2010, působil v Brně při jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie ve funkci brněnského studentského kaplana. Odtud se vrátil do Olomouce, kde se začátkem tohoto akademického roku ujal duchovní správy akademické farnosti a stal se studentským knězem.

V budoucnu jej čeká dokončení studia církevních dějin. V publikační činnosti se zaměřuje na dějiny jezuitů v českých zemích. Věnuje se také popularizačním aktivitám ve spolupráci s Českou televizí, TV Noe a rozhlasovými stanicemi.

Novým správcem akademické farnosti se od září loňského roku stal jezuita Miroslav Herold. V roli studentského kněze v kostele Panny Marie Sněžné nabízí doprovod na duchovní cestě.

„Jsem formován ignaciánskou spiritualitou, která klade důraz na intenzivní studium a chápe jej jako možnost sloužit Bohu i lidem. Důležitou součástí naší formace je být doprovázejícími na duchovní cestě."

Teologická antropologie a děti své doby

Jako studentský pastýř má na starosti zejména přípravy ke svátostem a k duchovní obnově. Při bohoslužbách ve Sněžence – jak se chrámu přezdívá – nabízí společná putování tématy spojenými s pohledem na člověka očima víry.

„Je to vlastně teologická antropologie. Co to znamená, že jsme Bohu podobnými? Co je v nás odleskem Boha a čím jsme mu podobní? Jak se na to dívá Písmo svaté a celá dvoutisíciletá církevní tradice, jaké jsou pohledy jiných náboženství?" Takové jsou obsahy jeho promluv. Za jeden z předpokladů úspěšného působení mezi mladými lidmi přitom považuje vzájemnou důvěru. „Bez ní si službu kněze nedokážu představit, natož pak v duchovní službě ponořené do tak citlivého životního období, jako jsou léta vysokoškolských studií."

Snaží se přitom vnímat, co mladí lidé žijí a kdo je současný student se vším všudy. Třeba i to, kam se chodí bavit. „Mezi studenty jsou samozřejmě lidé velmi ctnostní a chovají se podle pravidel morálky. A jsou také jiní, kteří mají mnohem širší záběr svých názorů, jsou svobodnější nebo méně svázáni pevnými pravidly."

Projevuje se to i ve skupinách, které připravuje k přijetí svátostí křtu, prvního přijímání, biřmování nebo manželství. Prvním pravidlem je podat základní informace. „Podobně to dělá i univerzita: tohle je penzum, na jehož základě se můžeme vůbec o něčem začít bavit – nelze filozofovat nad něčím, v čem chybí základní orientace." Tvrdí, že se to týká hlavně těch, kteří ve víře nebyli vychováváni. „Rozhodně to není jednoduchá cesta. Jako křesťané se sami ptáme na důvody naší náboženské naděje a konfrontujeme ji s tím, že jsme dětmi této doby."

Duchovní pomoc při hledání místa v životě

Správce akademické farnosti nabízí také individuální setkání, která mohou pomoci orientovat se v osobním životě. „Jde o zásadní otázky – kam vlastně směřuji, kde mám své místo – abych žil v manželství nebo budu singl nebo půjdu směrem zasvěceného života?" Takové duchovní rozhovory pak podle něj pomohou odhadnout, kam mladý člověk směřuje. „Víra je způsob dotýkání se mnoha existenciálních otázek a zároveň touha po odhalení nějakého nejhlubšího vztahu – vztahu s Bohem. Z něj pak vyvěrá připravenost na vztahy další."

Je přesvědčen, že období zrání mladého člověka se v posledních letech posunuje do vyššího věku. „Jsou déle mladí a je to logické – chtějí nejdřív ukončit studia, než například uzavřou manželství. Někteří mají odvahu, že tak učiní už během studií, jiní čekají dlouhá léta, což v pastoraci přináší některé otazníky. O římskokatolické církvi je známo, že lpí na tom, aby například nedocházelo k vzájemnému sexuálnímu obdarovávání snoubenců před uzavřením manželství, jenže z hlediska psychologie i zdravého rozumu mají vztahy své harmonogramy. To jsou věci velmi aktuální a jako kněze mne nutí být v nich vůči mladým lidem citlivý."

Oblíbené debaty i společenský život

Zájem o duchovní debaty potvrdily i Hovory o víře, při kterých se v uplynulém semestru pravidelně setkával s desítkami mladých lidí v čajovně Centra Aletti. Témata rozhovorů vycházela z přání a očekávání účastníků. „Studenti mne mile překvapili, jako malý dárek za první sadu těchto setkání mi přinesli své vlastní zpracované poznámky z jednotlivých debat."

Stejně jako hovory budou v následujícím semestru pokračovat také několikadenní duchovní cvičení nebo tradiční schůzky, které vždy po středeční studentské mši nabízejí vzdělávací, debatní nebo společenský program. Hosty si přitom vybírají studenti sami. K hojně navštíveným patřilo loni setkání s třemi zástupci řeholního života – dominikánem, kapucínem a jezuitou. „Není to vždy ale jen útok na intelekt. Někdy chceme mít jen odpočinkový večer, prostě spolu pobýt. Připravujeme i košt vína s cimbálovou muzikou a také ples."

Olomoucká římskokatolická akademická farnost je společenstvím vysokoškolských studentů, akademických pracovníků a zaměstnanců. Byla ustanovena 1. ledna 2006 olomouckým arcibiskupem Janem Graubnerem, který ji od téhož data svěřil do péče jezuitského řádu. Farnost úzce spolupracuje s Vysokoškolským katolickým hnutím, jejím domovským kostelem je chrám Panny Marie Sněžné.

Vysokoškolák jako nepostradatelný partner

Působení studentského kněze je úzce propojeno s olomouckým Vysokoškolským katolickým hnutím, jehož členové přednáškový, vzdělávací a volnočasový program vytvářejí a zajišťují. Vysokoškoláci jsou zároveň hlavním spojovacím článkem mezi univerzitou a akademickou farností, v níž se setkávají lidé ze všech fakult. Za každou část univerzity a její studenty, pedagogy a zaměstnance je periodicky sloužena bohoslužba, kterou studenti z příslušné fakulty připravují, čtou čtení a vybírají části modliteb, které při ní zazní.

„Tato liturgie je podle mne důležitou součástí života akademické farnosti a dokladem, že se nechceme hrabat na svém uzavřeném katolickém písečku, ale že nám jde o dobro všech."

Otevřený prostor pro věřící i hledající

Akademická farnost musí být podle Herolda především otevřená věřícím i hledajícím. „Všichni čas od času zabrousí do spirituální oblasti, nejsem ale naivní a vím, v jaké společnosti se pohybujeme. Bude to vždy jen omezený počet lidí, kteří mají zájem zabývat se duchovním světem z hlediska toho, co nabízí římskokatolická církev. Moje zkušenost ale ukazuje, že v kategorii studentů se objevuje nemalé procento těch, kterým je tato nabídka sympatická. " O to více jej těší, že letos se chystá ke křtu devět mladých lidí a ještě větší počet přijme svátost biřmování – křesťanské dospělosti.

Alžběta Kytnerová

předsedkyně Vysokoškolského katolického hnutí Olomouc, studentka 2. ročníku oboru Učitelství pro střední školy biologie – geografie na přírodovědecké fakultě

Otec Mirek vzal funkci studentského kněze svědomitě a zodpovědně, věnuje nám mnoho svého volného času a za to jsem mu velice vděčná. Vždy, když odcházím ze mší, které sloužil, tak mi v hlavě zůstává některá z jeho kvalitních myšlenek nebo nějaký vtípek, kterým rád mše svaté zpestřuje. Věřte, že ať už jste věřící, hledající či nevěřící, bude pro vás mše, rozhovor nebo setkání s otcem Mirkem nezapomenutelným zážitkem.

Klára Pospíšilíková

členka rady Vysokoškolského katolického hnutí Olomouc, studentka 3. ročníku oboru Speciálně pedagogická andragogika na pedagogické fakultě

Když jsem se dozvěděla, že místo studentského kaplana v Olomouci bude zastávat právě otec Mirek, byla jsem nadšená, a to jsem ho znala jen z doslechu. Když jsem ho poprvé viděla, byla jsem trochu překvapená – takový frajer v kožené bundě. A když jsem ho měla možnost poznat, považuju se za šťastného člověka, kterému byla dána možnost znát dalšího úžasného kněze. Však přijďte někdy na mši svatou a přesvědčte se!

Petr Binar

člen rady Vysokoškolského katolického hnutí Olomouc, student 4. ročníku Všeobecného lékařství na lékařské fakultě

Otec Mirek je člověk, který přináší do kolektivu mladých v Olomouci velké množství pozitivní energie. Upřímně mě asi nikdy v životě žádný kněz tolik nefascinoval svou schopností komunikovat, souvisle předávat své myšlenky, které jsou vyzrálé a neomšelé. Jeho kázání jsou plná zdravého elánu, nadhledu a vtipu a nemyslím si, že by kdy některému z naslouchajících jeho slova jen tak proplula okolo uší. Doporučuji každému, aby se o tom přesvědčil sám.

kaleidoskop

Fischerovská přednáška v podání Libora Grubhoffera

O problematice klíšťat a nemocí, které přenášejí, hovořil v Akademickém týdnu významný český přírodovědec, vysokoškolský pedagog a rektor Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích Libor Grubhoffer v zaplněné Kapli Božího Těla. Parazitologické téma otevřelo třetí desítku přednáškového cyklu k poctě prvního rektora obnovené univerzity Josefa Ludvíka Fischera.

„Výroční přednášku sleduji už několik let, takže jsem byl obrovsky poctěn. Vím, že si této vzpomínkové přednášky v Olomouci vážíte, tím větší je to pro mne čest," uvedl Grubhoffer.

Téma infekčních nemocí přenášených klíšťaty v současné krajině se podle něj dotýká široké veřejnosti. (mav)

Nejmodernější česká lékárna je v areálu fakultní nemocnice

Nejmodernějším lékárenským provozem v Česku se nyní může pochlubit Fakultní nemocnice Olomouc. Pacientům, kteří si přicházejí vyzvednout své léky nebo zdravotnické pomůcky, nabízí nová lékárna nesrovnatelně větší komfort. Výrazně se ale zvýšila především kvalita a bezpečnost výroby léčebných a diagnostických přípravků a také speciálních léků, které jsou dostupné jen na několika málo místech v Česku.

„Musím říct, že už jsem viděl hodně lékáren, ale takovou ještě ne," řekl na slavnostním otevření ministr Němeček. Podle něj je dobře, že budova je zajímává i z architektonického hlediska.

Originální čtyřpodlažní stavba vyrostla během devatenácti měsíců na „zelené louce" a nemocnice do jejího vybudování investovala více než sto milionů korun.

„Lékárna slouží nejen příchozím pacientům, ale je nezbytná pro zásobování celé nemocnice. Rozsah služeb a jejich komplexnost ve spojení s moderním prostředím nás teď jednoznačně řadí na špici v oboru," uvedl ředitel fakultní nemocnice Roman Havlík. Nová budova umožnila přestěhovat jedno z nejnáročnějších pracovišť, které dosud sídlilo v chirurgickém komplexu. Je to ředírna cytostatik, kde jsou připravována léčiva pro chemoterapeutickou léčbu onkologicky nemocných pacientů. Modernizací prošlo rovněž vybavení lékárny, pořízeny byly například nové sterilizátory, laminární boxy nebo plničky parenterální výživy. Součástí je i nová úpravna vody a rozvody pro takzvanou „purifikovanou vodu" nebo výrobna vody pro injekce. (caf)

Peter Tavel převzal děkanský řetěz a složil slavnostní slib

Peter Tavel byl v polovině února uveden do funkce děkana cyrilometodějské teologické fakulty. Ve slavnostní dvoraně Arcibiskupského paláce v Olomouci složil inaugurační slib a z rukou rektora Jaroslava Millera obdržel děkanské insignie.

Vedení fakulty převzal nový děkan s úctou, obdivem a respektem k vědeckým a pedagogickým výsledkům, ke kterým ji dovedlo předchozí vedení.

V souvislosti se současnými trendy spojenými s granty a zatěžující administrativou připomněl vzdalování od výchozích idejí univerzit. „Přiznejme si, že jejich dnešní směřování a rozhodování jsou determinována více pragmatismem a financemi než hledáním moudrosti," podotkl při inauguraci Tavel.

Peter Tavel byl inaugurací potvrzen ve funkci, do níž jej loni v březnu zvolil akademický senát fakulty. Děkanského úřadu se ujal 14. září minulého roku převzetím jmenovacího dekretu od rektora Jaroslava Millera po udělení souhlasu vatikánské Kongregace pro katolickou výchovu – nihil obstat – „není námitek".
Funkční období nového děkana je vymezeno lety 2014–2018. Ve funkci vystřídal dosavadní děkanku Ivanu Vlkovou, která vedla fakultu od roku 2006. (mav)

foto: Pavel Konečný, Viktor Čáp, Velena Mazochová, Vladislav Galgonek

Studentské spolky by mohla zastřešit společná unie

Studentské spolky a organizace se vzájemně představily v Jazz Tibet Clubu. Jejich počet na univerzitě aktuálně přesáhl dvě desítky, což je nejvíce v historii. Do budoucna by je mohla zastupovat vůči vedení univerzity společná unie.

„Byli bychom rádi, kdybychom měli studentské aktivity zmapované. A ony mezi sebou rovněž, protože vyvíjejí podobnou činnost a mohly by si být oporou a fungovat synergicky, místo aby si byly konkurencí," řekl publiku hned na počátku setkání prorektor Petr Bilík. Vedení univerzity chce studentským spolkům a organizacím poskytnout do budoucna systematickou pomoc. (caf)

Univerzitní navigační systém má premiéru na filozofické fakultě

Jednotný vizuální styl usnadňující vnitřní a vnější komunikaci Univerzity Palackého se promítl do první aplikace univerzitního navigačního systému. Premiérová instalace orientačních prvků se odehrála v nově opravených budovách filozofické fakulty na ulici Křížkovského 14 a 12. Zahrnuje informační desky, tabule, rozcestníky, jmenovky, cedule s označením budov a orientační plánky v jednotlivých patrech vnitřních prostor.

„Data a informace v českém a anglickém jazyce bude možné doplňovat, měnit či aktualizovat ve vnitřních prostorách i venku. Umožní to použití samolepicích folií odolných proti UV záření i povětrnostním vlivům," objasnil Tomáš Machovský, manažer investičních projektů z oddělení výstavby rektorátu.

Orientační systém vychází z jednotného vizuálního stylu, na jehož základě a podle požadavků kateder a pracovišť zpracovalo oddělení komunikace podklady pro dodavatele. „Primárně nám šlo o to, aby byl informační systém dobře čitelný, graficky srozumitelný a aby se základní informace daly jednoduše najít," popsal Machovský.

Podle prorektora Petra Bilíka mohou rekonstruované budovy filozofické fakulty opatřené novým orientačním systémem sloužit jako vzorový příklad pro obdobný postup v dalších objektech univerzity. (mav)

jazykové okénko

Slovo potažmo, frekventované v novinách, televizi i v rozhlase, se objevuje v kontextech, jako je např. tento: *Pokud se Bezpečnostní informační službě,* ***potažmo*** *vládě, nepodaří zabránit vzniku těchto komplikací, máme tu vážný problém na desítky let dopředu.*

Toto slovo patří mezi výrazy, které doslova vstaly z mrtvých po revoluci v r. 1989. Skutečnost, že v době před Listopadem slovo *potažmo* rozhodně frekventované nebylo, dokládá i hodnocení tohoto slova ve *Slovníku spisovného jazyka českého* z přelomu 60. a 70. let minulého století, kde je slovo *potažmo* označeno jako výraz zastaralý a kde se uvádí také varianta *potahmo*, mj. ve spojeních s předložkou *na*. Výklad je tu ilustrován příkladem ***Potahmo/Potažmo*** *na česká nářečí lze vidět zásadní rozdíly v přehláskách.* Jak slovo *potažmo*, tak jeho varianta *potahmo* se běžně užívaly v češtině 19. století ve významu „se vztahem, se zřetelem, vzhledem k něčemu" nebo také „vlastně, respektive", to např. ve větě *Syn souseda,* ***potažmo*** *domácího pána, nebyl nijak pevného charakteru.*

Pohledem do textové databáze Českého národního korpusu lze však zjistit, že významy slova *potažmo*, uvedené ve slovníku starém více než třicet let, neodpovídají dnešnímu významu a syntaktickým vlastnostem tohoto slova. Především se slovo *potažmo* v současné češtině již nevyskytuje ve spojení s předložkou *na – potažmo na něco*. Ukazuje se také, že slovo potažmo není už v současnosti plně synonymní se spojením *vzhledem k něčemu*. Slovo *potažmo* totiž ve svém současném významu obrací pozornost na podstatně širší nebo volněji související oblasti jevů než vazba *vzhledem k něčemu*. Slovo *potažmo* není v současné češtině synonymní ani se slovem *vlastně* nebo *respektive*. Zatímco výrazy *vlastně* a *respektive* lze chápat jako úvod k jistému upřesnění či opravě, výraz *potažmo* naznačuje zahrnutí jedné věci do druhé – srovnejme věty *Všichni moji kolegové,* ***vlastně*** *ti, kteří si vybrali v létě dovolenou, museli v zimě pracovat i mezi svátky* a *Vliv zájmové lobby severočeských energetiků,* ***potažmo*** *energetiků vůbec, sahá velmi vysoko.*

Tyto významové rozdíly, byť jsou jemné, je vhodné udržet – právě proto, jak jemný a intelektuální výraz je slovo *potažmo*.

Mezi módní slova, která se často užívají v českých publicistických textech, patří slovo potažmo. Zní trochu tajemně, také trochu vznešeně, a proto je tak oblíbené. Exkluzivnost slova potažmo však může mít svůj rub v nejistotě, jak tohoto slova užívat, a vůbec i v jeho nadužívání.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad Okolo češtiny vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

Autoři objevu Martin Kubala a Miroslav Huličiak (zleva).

Jak odstranit vedlejší účinky nejužívanějšího léku proti rakovině

Náhoda stála za objevem, který by v budoucnu mohl pomoci k odstranění nepříznivých vedlejších účinků cisplatiny, jednoho z nejúčinnějších a nejběžněji používaných léků proti rakovině. Vědci z přírodovědecké fakulty zjistili, že tento lék blokuje funkci důležitého enzymu, sodno-draselné pumpy. Navíc popsali mechanismus jejich vzájemného působení.

text: Martina Šaradínová
foto: Pavel Konečný
Otto Manenberg

Cisplatinu lékaři využívají při léčbě zhoubných nádorů, například varlat, prostaty, močového měchýře, krku či mízních uzlin. U řady pacientů má ale cytostatikum nežádoucí vedlejší účinky, jedním z nejvážnějších je nevratné poškození ledvin. Proto onkologové bedlivě střeží dávku, kterou pacient může dostat, ale její omezení zase snižuje účinnost boje s rakovinou. Podle olomouckých vědců za problémy může stát vzájemná interakce léčiva a sodno-draselné pumpy.

Sodno-draselná pumpa je jeden z nejdůležitějších enzymů ve všech živočišných buňkách. „Má na starosti udržování membránového elektrochemického potenciálu, který je důležitý například pro šíření vzruchů v nervech. Hraje také klíčovou roli při přenosu mnoha látek přes buněčné membrány. Pokud se fungování této pumpy naruší, nastává v organismu problém. Naše výzkumy ukázaly, že cisplatina je schopná blokovat funkci sodno-draselné pumpy. Na rozdíl od jiných chemoterapeutik, jejichž toxicita vůči ledvinám je nižší," objasnil biofyzik Martin Kubala.

K poznání pomohl krystal enzymu

K rozluštění problému vědci potřebovali podrobně poznat strukturu molekuly enzymu, kterou se zatím nedaří s dostatečným rozlišením pozorovat ani elektronovými mikroskopy. Ve spolupráci s dánskými kolegy proto využili rozptylu rentgenového záření na krystalech enzymu. To jim umožnilo zjistit, na která místa enzymu se cisplatina váže, a pochopit, proč blokuje jeho funkci. „Vytvořit krystal bílkoviny je nesmírně obtížné, neboť je potřeba pravidelně uspořádat molekuly s desítkami tisíc atomů. Přitom musíme respektovat skutečnost, že biomolekuly jsou poměrně citlivé a mohou se snadno zničit. Dosud pro krystalizaci proteinů neexistuje univerzálně použitelný postup a v případě sodno-draselné pumpy jsou jen dvě laboratoře na světě, kde se to daří," uvedl Miroslav Huličiak, který působil na univerzitě v dánském Aarhusu a výsledky nedávno publikoval v časopisu Biochemical Pharmacology. Stáž symbolicky absolvoval v laboratoři, kde pracoval nositel Nobelovy ceny za objev sodno-draselné pumpy Jens C. Skou.

Vědce čekají další experimenty

Zjištění olomouckých vědců je prvním krokem k odstranění vedlejších účinků cisplatiny při zachování jejích terapeutických účinků. „Myslím si, že je to efektivnější cesta než vyvíjet nové léčivo. Než se totiž nový lék dostane od zkumavky k pacientovi, trvá to často i více než patnáct let. Někdy se i v pokročilejších fázích testování zjistí, že zkoumané léčivo nelze použít. Tady už máme schválené léčivo, a pokud se podaří upravit protokol jeho podávání, mohla by se modifikace léčby dostat k pacientovi poměrně rychle," domnívá se Kubala. Před úzkou spoluprací s onkology plánuje ještě několik experimentů. Do celého procesu by se totiž mohla zapojit další látka, tělu vlastní, která nebude mít toxické účinky.

Problematice se odborníci věnují zhruba pět let. Téma vzniklo vlastně náhodou, když se Martin Kubala zúčastnil semináře kolegů, kteří se věnují vývoji nových léčiv na bázi těžkých kovů. „Zmínili, že cisplatina má vedlejší účinky zasahující ledviny. Mně v té chvíli došlo, že my izolujeme sodno-draselnou pumpu z ledvin prasat právě proto, že tam má nejvíc práce a je jí tam hodně. Napadlo mě, jestli to spolu nesouvisí. Spojil jsem dvě informace z různých odvětví vědy a pak už bylo třeba „jen" provést experimenty, které domněnku potvrdily," prozradil Kubala.

Den otevřených dveří
17. ledna 2015

foto:
Milada Hronová
Martina Šaradínová
Martin Višňa
Vladislav Galgonek

úspěch

Univerzita potvrdila svou výzkumnou excelenci

Jedenáct vědeckých výstupů z pracovišť přírodovědecké, filozofické a teologické fakulty se zařadilo mezi dvacet procent nejlépe hodnocených výsledků výzkumu v Česku za rok 2014. Potvrdil to seznam excelence, vytvořený expertními panely Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Výsledky by se měly projevit na financování olomoucké vědy v příštím roce jako zvláštní bonifikace.

Zveřejněné výsledky vyplynuly z metodiky hodnocení, jejíž součástí je nově Pilíř II zaměřený na kvalitu. Smyslem je podpořit excelenci výzkumných organizací, které produkují nadprůměrnou kvalitu vědy a výzkumu. „Na rozdíl od masového sbírání bodů za množství vykázaných výsledků jde především o výběr toho nejlepšího a o odlišení kvality od výkonu," vysvětlil smysl metodiky Tomáš Opatrný z přírodovědecké fakulty, který je členem komise pro hodnocení výsledků a garantem Pilíře II.

Hodnocení je založeno na posouzení výsledků, které výzkumné organizace samy považují za excelentní a předloží je k expertnímu zhodnocení. Letošní seznam nejvyšší třídy A tvoří 290 výsledků.

Univerzita Palackého předložila 34 vědeckých výstupů, z nichž do kategorie excelence vybrali členové oborových panelů osm výsledků z přírodovědecké, dva z filozofické a jeden z teologické fakulty.

„U šesti vyhodnocených výsledků jsme jedinými předkladateli, na pěti dalších se podílely i jiné instituce. Jeden z nich je zároveň příkladem interdisciplinárního výzkumu, na němž spolupracovaly přírodovědecká a lékařská fakulta, " upřesnila prorektorka pro vědu a výzkum Jitka Ulrichová.

Celková úspěšnost tak představuje téměř 26 procent, což olomouckou univerzitu řadí mezi nadprůměrně hodnocené výzkumné organizace. (mav, srd)

Bohdan Pomahač a Michal Otyepka laureáty cen Neuron 2014

Světově proslulý plastický chirurg a jeden z nejvýznamnějších absolventů Univerzity Palackého Bohdan Pomahač převzal prestižní Cenu Nadačního fondu Neuron za přínos světové vědě v oblasti medicíny.

Grantovou podporu v hodnotě jednoho milionu korun obdržel olomoucký fyzikální chemik Michal Otyepka.

„Cena Neuronu je pro mne úžasná pocta. Existuje celá řada nadaných lékařů, kteří by si ji zasloužili," uvedl Pomahač, jenž v roce 1996 absolvoval studium medicíny na olomoucké lékařské fakultě. Jakákoliv podpora vědy je podle něj nesmírně důležitá.

Vedoucí katedry fyzikální chemie a vedoucí jednoho z výzkumných programů Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů Michal Otyepka považuje udělenou podporu za nejprestižnější ocenění, jakého se mu dosud dostalo.

„Je skutečným impulsem v mé kariéře a velmi si jí vážím. Věřím, že stejně tak potěší všechny, kteří mi pomohli na cestě formující mou kariéru. Na druhou stranu ji vnímám jako rytířský závazek, kterému je potřeba bezezbytku dostát," zdůraznil Otyepka.

Ceny pro české vědecké špičky udělil Nadační fond Neuron z prostředků mecenášů už popáté. (mav)

Česká komora architektů vzdala poctu Rostislavu Šváchovi

Rostislav Švácha z katedry dějin umění obdržel na sklonku minulého roku Poctu České komory architektů za rok 2013. Ocenění uděluje komora každoročně mimořádným osobnostem. „Rád bych se na udělení Pocty díval jako na projev uznání všem, kdo se snaží o architektuře dobře psát. Architektura pro svůj zdravý rozvoj potřebuje, aby se o ní mluvilo a debatovalo pokud možno na vysoké úrovni, a k této debatě jistě přispívají dobré teoretické a kritické texty. Těší mne, že k dobrým kritikům a historikům novodobé architektury už patří hodně mých žáků z olomoucké univerzity," uvedl pro Žurnál profesor Švácha.

Vladimír Havlík osobností výtvarné scény pro rok 2015

Performer a malíř, člen katedry výtvarné výchovy, Vladimír Havlík získal ocenění od aktivity Umělec má cenu. To se každoročně uděluje jako gesto mladší generace tvůrců a teoretiků vůči generaci starších umělců. Ocenění vždy nese jméno předchozího laureáta (pro rok 2014 to byl Martin Zet, jehož přáním bylo, aby se příští ročník ceny jmenoval „… pro Karla Malicha"). Havlík proto oficiálně obdržel Cenu od Martina Zeta pro Karla Malicha.

Jan Bardoň stříbrný v celostátní SVOČ

Druhé místo v celostátním kole studentské vědecké odborné činnosti (SVOČ) vynesla Janu Bardoňovi jeho práce, v níž se věnoval hluboké mozkové stimulaci. Bardoň již loni zvítězil se svou „svočkou" Neuromodulační léčba neurologických a psychiatrických poruch v kategorii lékařských klinických oborů na domovské fakultě. „Rád bych v tomto tématu pokračoval i po skončení studia. Jednou třeba v disertační práci," připustil student šestého ročníku oboru Všeobecné lékařství.

Cena Quarry Life Award 2014 pro tým přírodovědecké fakulty

Mimořádného úspěchu dosáhl tým přírodovědecké fakulty v letošní soutěži Quarry Life Award 2014 vyhlášené na podporu biodiverzity v těžebních prostorech. Mezi téměř stovkou projektů z 22 zemí světa získal jednu z cen olomoucký výzkum biodiverzity Tovačovských jezer. Tým doktorandů a absolventů oboru Ochrana a tvorba životního prostředí zvítězil v kategorii Biodiversity Enhancement, v níž se prosadil množstvím získaných biologických dat i důkladností a systematičností průzkumů. Porota rovněž ocenila proveditelnost navrhovaných opatření, kterými by se měla řídit obnova Tovačovských jezer.

Vítězství v národním kole soutěže Jessup nominovalo olomoucký tým Washingtonu

Vuk Đukić, Filip Hloušek, Magda Seidelmannová a Juliana Šťastná budou v dubnu reprezentovat Univerzitu Palackého v celosvětovém finále soutěže studentů právnických fakult v simulovaném soudním sporu ve Washingtonu. O jejich reprezentaci rozhodlo vítězství v národním kole na konci února v Brně. V národním finále se tým olomouckých studentů utkal s posluchači právnické fakulty Univerzity Karlovy v budově Nejvyššího správního soudu, která se na jeden den proměnila v Mezinárodní soudní dvůr OSN. Olomoučtí se prosadili díky pohotové argumentaci a řečnickému umění.

Studentka bádající v Centru regionu Haná uspěla i na soutěži v Izraeli

V další mezinárodní úspěch vyústila spolupráce odborníků z přírodovědecké fakulty s nadanými středoškoláky. Sedmnáctiletá gymnazistka z Moravské Třebové Renata Štaffová, která zhruba rok a půl bádala pod vedením olomouckých biofyziků v rámci projektu Badatel, si na sklonku loňského roku přivezla třetí místo z mezinárodní soutěže v Izraeli. Ve své práci se věnovala problematice stárnutí rostlin a vlivu konkrétního cytokininu, tedy rostlinného hormonu, na tento proces.

(mav, map, srd, caf)

foto: Viktor Čáp, Jan Kolář, Zdeněk Sodoma, Umělec má cenu, Pavel Konečný, HeidelbergCement ČR, Centrum pro lidská práva a demokratizaci, archiv RŠ

reportáž

text: Jana Opočenská, Velena Mazochová, Pavel Konečný
foto: Vladislav Galgonek, Pavel Konečný, Petr Hlaváč

Akademický týden: tanec, ceny a krev

S železnou pravidelností se dá předpovídat, že devátý týden v kalendáři bude mít přívlastek „akademický". Právě tou dobou olomoucká univerzita slaví své vzkříšení, své znovuobnovení z letargie, kdy po zrušení v roce 1855 přežívala necelých sto let v hibernované podobě jen díky teologické fakultě.

Letošní oslavy odstartoval Reprezentační ples univerzity a symbolicky jej ukončila swingová tancovačka pro studenty. Kouzlu tance z počátku minulého století ale zdaleka nepodléhali jen studenti s číslem ve Stagu. Mezitím rektor udělil ceny nejlepším akademikům i studentům a dobrovolníci darovali 60 litrů krve.

Rektor tančí waltz

Jeden parket sdíleli společně studenti i jejich kantoři na Reprezentačním plese Univerzity Palackého v hotelu NH Olomouc Congress. Plnému sálu hrála k tanci skupina TopBand a příznivce rockové hudby potěšila kapela November 2nd. Inspiraci k novým tanečním krokům přinesli lektoři z Akademik sport centra a hlavním hřebem plesu bylo vystoupení zpěvačky Anny K.

Večerem, který tvořil předehru Akademického týdne, provázelo hosty moderátorské duo Dominika Šindelková a Tomáš Uher z Divadla na cucky. Jako entrée

zvolili příjezd na dvoukole, čímž nejen zaujali, ale také připomněli cyklistiku, velkou vášeň rektora Jaroslava Millera. Ten ještě před úvodním tancem se svou chotí upozornil pány na to, že by měli k tanci vyzvat více dam, jelikož partneři mnohých z nich omluvili svou neúčast. A sám šel příkladem.

„Tančil jsem zatím se třemi dámami, možná že dokonce plesu se to číslo ještě zvýší," prozradil Miller už zkraje večera s úsměvem. Z úvodního tance nervózní nebyl. „Není to umění, v němž bych exceloval. S mojí ženou přesně víme, na čem jsme. Takže jeden druhého v tomto oboru nemůžeme překvapit. Umíme waltz a s tím si vystačíme na tango, valčík i na polku. A jde nám to," zavtipkoval rektor.

Ples pro studenty

Na ples zavítala i studentka druhého ročníku japonské filologie Klára Ulmannová. „Ples má krásnou atmosféru. Překvapilo mě, že je všechno opravdu na úrovni. Byla jsem hodně i na parketu, zatančila jsem si snad úplně všechno. Moc fajn byl taky raut. Jídlo bylo výborné, nejvíc jsem si pochutnala na šunce a zákuscích," uvedla Ulmannová a pochválila i rychlokurz salsy od členů Akademik sport centra.

Ples si podle svých slov užívala studentka prvního ročníku čínštiny a ekonomie Martina Vítková. „Společenské tance sice moc neovládám, ale během tanečních bloků jsem se snažila být hodně na parketu. Třeba když se hrál rock'n'roll," řekla Vítková. Podobně na tom byl i Adam Matěj, student druhého ročníku nanomateriálové chemie. „K tanci jsem se zatím ještě moc nedostal, ale vyzkoušel jsem si třeba salsu pod vedením Akademiku," uvedl Matěj, který ocenil prostředí i organizaci plesu.

Průběh celého plesu pozoroval prorektor Petr Bilík. „Ples spadá do mé gesce, tak jsem zlehka v takové té správné organizační nervozitě a dívám se, jestli všechno funguje," uvedl Bilík. Naznačil, že by byl radši, kdyby ples univerzity čím dál více reprezentoval studenty. „To je myšlenka, která stojí za výběrem všeho, co se tady děje. Předtančují lidé z univerzity, stejně tak moderátoři, November 2nd jsou zase naši absolventi a Anna K je jejich kamarádka. Takto je to propojené a myslím, že studenti by měli být hlavní cílovou skupinou každého univerzitního plesu," popsal Bilík.

Třikrát trefa

V jedenáct hodin se pódia ujala Anna K se svou kapelou. Zazněly známé hity a nadšený dav si vyprosil i přídavek, který přišel v podobě písně Nebe. Kolem půlnoci se dostala na řadu tombola se sedmatřiceti cenami. Nejšťastnějším výhercem byl rektor Jaroslav Miller, který sice na hlavní cenu nedosáhl, ale odnesl si tři jiné.

Po tombole následovala už jen volná taneční zábava, ke které si mohli hosté vybrat doprovod TopBandu v hlavním sále nebo ve vedlejším November 2nd. Na cestu domů pak dámy dostaly jako pozornost bílou růži. →

Ceny nejlepším

Více než šest desítek studentů a akademiků převzalo v Akademickém týdnu rektorská ocenění za svou odbornou, uměleckou nebo sportovní činnost v uplynulém roce. Studentské Ceny rektora a Čestná uznání autorům monografií předal Jaroslav Miller osobně v aule pedagogické fakulty. Slavnostní ceremoniál patří k tradičním vrcholům Akademických dnů.

Miller zároveň připomněl události z 21. února 1946, kdy byl přijat zákon o obnovení olomoucké univerzity. „Tehdy byli Olomoučané hrdi na povýšení Olomouce na univerzitní město a stejným právem můžeme být i my hrdi na rozvoj, kterým olomoucké vysoké učení zejména po roce 1989 prošlo," uvedl rektor.

Kvalitní práce i sportovní výkony

Počet přihlášených studentských prací a návrhů na ocenění sportovních výkonů převýšil praxi minulých let. Komise nakonec vybrala 24 úspěšných autorů prací a 11 nejlepších sportovců. „Dnešní slavnost prokazuje, že máme tvořivé a soutěživé studenty, jejichž intelektuální i sportovní výkony jsou známkou jakosti nejen jich samých, ale i pedagogické a odborné úrovně univerzity," zdůraznil Miller.

Například loňská absolventka Učitelství prvního stupně a Speciální pedagogiky Barbora Dopitová se ve své práci zaměřila na výzkum dětí s vývojovou řečovou poruchou s využitím metody orální stereognozie.

„Je to diagnostická terapeutická metoda, kterou lze zjistit citlivost v ústech a zároveň ji rozvíjet při terapii řečových vad. Dětem s vývojovou řečovou poruchou jsme vkládali do úst různé tvary ze zdravotnické pryskyřice s úkolem rozpoznat, o jaký tvar se jedná. Výsledky jsem pak porovnávala s kontrolní skupinou," objasnila Dopitová téma práce, která jí zajistila jedno z devíti prvních míst.

Stejnou příčku mezi jedenácti nejlepšími sportovci vynesly Jakubovi Jarolímovi jeho loňské úspěchy v plavání s ploutvemi. V celkovém hodnocení Světového poháru 2014 obsadil třetí místo a jako reprezentant České republiky dosáhl na titul mistra Evropy na tratích 50 a 100 metrů s krátkými ploutvemi. Ve druhé disciplíně zároveň překonal světový rekord.

„Už jej bohužel nemám, protože ho minulý víkend překonal kolega z Ruska. Závody ale zase začnou a chystám se prvenství znovu obhájit," ujistil student prvního ročníku fyzioterapie na fakultě tělesné kultury.

31 nejvýznamnějších knižních titulů

Čestná uznání za odbornou monografii si odnesli autoři tří desítek titulů z oborů přírodních, lékařských, humanitních a společenských věd. Aktuální knižní produkce je podle rektora dokladem širokého rozsahu bádání na jednotlivých fakultách a pracovištích.

„Oceněné knihy řeší témata teologická, filozofická, psychologická, historická, uměnovědná, politologická i z oblasti tělesné kultury. Když se jejich autoři sejdou na jednom místě, jak je tomu právě v dnešní slavnostní den, ukáže se, že dohromady tvoříme univerzitní obec s širokým záběrem vědeckých zájmů," podtrhl rektor.

470 ml

Celý týden chodili na transfuzní oddělení fakultní nemocnice studenti a zaměstnanci univerzity darovat krev. Do harmonogramu se jich přihlásilo 170. Vybídla je k tomu akce Daruj krev s rektorem, která byla součástí Akademického týdne.

Mezi zvláště ceněné prvodárce se zařadily Tereza Lásková a Veronika Podéšťová z filozofické fakulty. „Přemluvila nás třetí kamarádka, jinak bychom nešly, ale ona to včera vzdala. Pro nás je to výzva," řekla Lásková. Dárcovství zvažovala už loni, ale bála se. „Bojím se pořád, ale lidé vycházejí z těch dveří v pořádku," tvrdila a po očku sledovala tabuli s vyvolávacím systémem, kdy na ni přijde řada.

Bez obav

S úsměvem nechala v odběrovém sále svých 470 mililitrů krve studentka mezinárodních vztahů Kateřina Blažková. „Není to nic zvláštního. Už dřív jsem darovala plazmu, takže mě to nepřekvapilo. Bylo to rychlé, čekala jsem, že to bude trvat déle," komentovala odběr ještě vleže. Že se dostala pod deset minut, přisuzovala tomu, že se před odběrem zavodnila. „A také najedla, jíst se musí, protože jinak se omdlívá, akorát se nesmí jíst tučné," vysvětlila Blažková.

Spolu se studenty přišli k odběru i vyučující. Mezi nimi byl i Robert Zbíral z právnické fakulty, který má za sebou přes třicet odběrů. „Většinou dávám plazmu, párkrát destičky, plnou krev jsem daroval asi čtyřikrát," popsal Zbíral. Kdysi se domluvili na společném odběru s kolegy z fakulty. „Dnes jich ale chodí daleko méně. O akci Daruj krev s rektorem jsem věděl, proto jsem přišel," uvedl Zbíral. Podobně se zachovalo dalších 169 dárců spojených s univerzitou.

Univerzitní harmonogram se 128 jmény nejvíce zaplnili studenti fakulty tělesné kultury a pedagogické fakulty. Darovat krev je ale možné kdykoliv až do konce listopadu. Jména dárců se navíc dostávají do osudí ke slosování. Hlavní cenou je iPad.

Swingujeme s univerzitou

Swing s kapelou New Street Band a after party s electroswingem udělaly za Akademickým týdnem pomyslnou tečku. Mezi těmi, kdo v S-cube nechyběli, byla i Jana Hübschmanová.

Tancovačka byla spojena s workshopem, na němž se swing prvně vyučoval. Naučily se ho dvě stovky tanečníků. „Všem to krásně šlo. Večer přišlo lidí ještě více," potvrdila Hübschmanová.

Kromě studentů univerzity prý v sále slavili i maturanti a absolventi. Prolnutí generací v rytmu swingu bylo nejpříjemnějším zakončením univerzitních oslav.

text: Milada Hronová | foto: Vladislav Galgonek, Velena Mazochová

Nebezpečí vane z internetu

„Útočí-li dítě na dítě, není to příjemné, když však útočí dospělý na dítě, je to vážné," říká Kamil Kopecký

Do roku 2007 se nebezpečné komunikaci na internetu nikdo v Česku nevěnoval. Kamil Kopecký z pedagogické fakulty zaplnil pomyslnou díru na trhu, když v Grantové agentuře České republiky získal projekt a o něco později vytvořil společně s dalšími kolegy pilotní program E-Bezpečí. Záhy se totiž ukázalo, že je o informace týkající se kyberšikany a sextingu, kybergroomingu, kyberstalkingu, o rizicích sociálních sítí či spamech velký zájem.

Dnes s E-Bezpečím spolupracuje zhruba dvacet lidí, kteří ročně připravují 150 až 200 vzdělávacích akcí pro děti i dospělé. Každoročně se týmu, v němž pracují metodici, preventisté i kriminalisté, podaří odhalit několik pachatelů trestného činu. V roce 2014 řešila poradna E-Bezpečí 274 případů, z toho více než 30 předala k řešení Policii České republiky.

Kamil Kopecký, koordinátor projektu E-Bezpečí absolvoval na Univerzitě Palackého český jazyk s občanskou výchovou a tvrdí, že zvolená aprobace má k problematice nebezpečné komunikace na internetu blízko. Základ všech sledovaných jevů podle něj totiž tkví v komunikaci a mediální gramotnosti. „Odtud už je jen nepatrný krok k výuce k osvětě, prevenci a výzkumu útoků ve světě internetu," tvrdí Kopecký.

— Co vás na této práci oslovuje?

Především impakt, tedy obrovský dopad, viditelné výsledky práce. Když naučíte dítě, jak se chovat před útokem agresora, může to ovlivnit jeho život. Věnuji se tématu, které má přímý dopad na životy dětí, týká se však i velké části dospělé populace. Tato práce má navíc celospolečenský dopad do různých oblastí. Problémy dnes mají i dospělí a mnoho případů, na jejichž řešení se dnes podílíme, je vážných. Na identifikaci pachatelů spolupracujeme s Policií České republiky.

— Virtuální svět je pro současné děti snad stejně skutečný jako realita sama. Řada dětí je k němu připojena téměř neustále, přemýšlejí však o internetovém útoku?

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D. (*1977)

Vedoucí Centra prevence rizikové virtuální komunikace pedagogické fakulty a vedoucí projektu E-Bezpečí. Zaměřuje se na oblast nových médií, moderní formy edukace využívající informační a komunikační technologie a rizikové jevy spojené s internetovou komunikací. Vede výzkumný tým zaměřující se na monitoring rizikových jevů spojených s informačními technologiemi v populaci dětí. Je absolventem Pedagogické fakulty Univerzity Palackého, magisterského oboru Učitelství pro 2. stupeň český jazyk – občanská výchova, doktorského oboru Pedagogika.

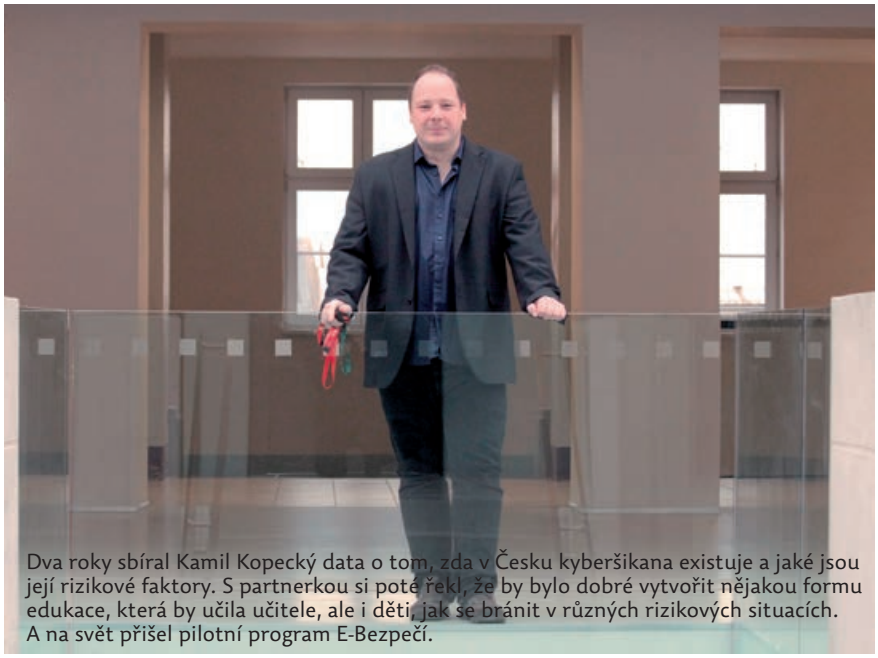

Dva roky sbíral Kamil Kopecký data o tom, zda v Česku kyberšikana existuje a jaké jsou její rizikové faktory. S partnerkou si poté řekl, že by bylo dobré vytvořit nějakou formu edukace, která by učila učitele, ale i děti, jak se bránit v různých rizikových situacích. A na svět přišel pilotní program E-Bezpečí.

Ne, většinou jde o legraci, která může přerůst ve zcela něco jiného. Děti často neznají hranice a někteří rodiče jim nastavují mantinely laxně, netrvají na jejich dodržování. A navíc mnohému nerozumí. Pod pojmem nebezpečná komunikace na internetu se totiž skrývá celá řada různých útoků na děti i jeho dospělé uživatele. Nejtypičtější forma se uskutečňuje pomocí verbálních útoků. Například když někdo vytvoří na Facebooku o dítěti skupinu a začne si dobírat jeho vzhled, začne jej urážet. Do této skupiny se začnou přidávat další uživatelé a ve výsledku tak o něm nemístně diskutuje pět set i tisíc lidí. Informace se po internetu šíří velmi rychle a dítě najednou vidí, že tisíc lidí, které vůbec nezná, komentuje, jak jedná.

— Jaké konce takové diskuse mohou mít?

V jedné z olomouckých škol si před časem čtyři hoši založili na Facebooku diskusní skupinu o své spolužačce. Zpočátku diskusi vnímali jako formu recese, psali, jak ji nenávidí a jak je hrozná, používali sprostá slova. Do skupiny se přidávaly i další děti ze školy, cizí lidé a verbální násilí se stupňovalo. Posléze asi osmdesátičlenná skupina dívce vyhrožovala, že ji zabije. Měla to být recese a škola ji vyřešila kázeňskými tresty pro ty, kteří skupinu založili. Zcela náhodou se však na Facebook přihlásila matka dívky, a když zjistila, že dav lidí chce ublížit její dceři, komunikaci vytiskla a kontaktovala policii. Ta diskusi vyhodnotila jako pokus o vraždu ve stadiu plánování. Vyslechla šedesát dětí, které vystrašeně pověděly všechno. Nakonec to skončilo u přestupkového řízení. Za určitých okolností, například když k verbální šikaně přidá zhrzený mladík nebo děvče sexuálně laděný materiál, mohou být však následky až sebevražedné.

— Říká se, že v Česku kvůli tomu neexistují sebevraždy dětí. Znáte snad i takový případ?

Znám u dospělého. Děti si nahrály ve škole učitele. Situaci vytrženou z kontextu pak zveřejnily na internetu a následující mediální tlak – samozřejmě nejen ten – učitele přivedl až k sebevraždě. Jsou i jiné případy, jen média o nich neinformují, protože si to většinou rodiče nepřejí. V zahraničí je zdokumentované velké množství takových případů.

Ale stačí, aby se rozešel mladinký pár, který prováděl sexting. Existují dvojice, které si totiž nahrávají a fotí své intimní chvíle, a stává se, že zhrzený či zhrzená je zveřejní na internetu. Jeden mladík tak vytvořil o své bývalé přítelkyni dokonce webové stránky, na něž umístil fotografie a krátká videa společných chvil. Opatřil je hrubým textem a kontaktem na děvče. Za hodnotu SMS zprávy přislíbil i plné verze těchto videí a odkaz na web poslal všem učitelům, žákům, rodičům žáků a řadě dalších. Když jsme se v E-Bezpečí o situaci dozvěděli, měl uvedený web už přes pět tisíc zhlédnutí. Později chlapce vyšetřovala policie pro podezření ze spáchání tří trestných činů.

Situace, kdy někdo pořídí fotografii či video s cílem zachytit oběť v nepříjemné situaci a tu pak zveřejní na internetu s cílem pobavit ostatní, se dnes mnohdy týká i dospělých. Verbální útoky kombinované se zveřejněním sexuálně laděných materiálů jsou v současnosti velmi nebezpečné. →

Baví ho bowling, ale mnoho času na něj nemá. Kamil Kopecký o sobě říká, že je optimista, ale vadí mu, jakým způsobem stát přistupuje k pedagogickým fakultám. Podle něj jako k jakýmsi skanzenům, kde se nedělají aplikovatelné věci, kde žijí vědci v uzavřených zažloutlých místnostech plných knih. Hodně mu vadí způsob financování. „Můžu potvrdit, že řada lidí kolem mne je skutečně pracovně přetížená. A jak chcete dělat vědu, když máte dvaadvacet hodin výuky týdně za menší plat než učitel na střední či základní škole."

— Jaké útoky jsou aktuálně nejčastější?

Útoky na účet. Ty jsou spíš ale podmínka, aby se kyberšikana, tedy různé formy vydírání, vyhrožování vůbec uskutečnily. V žebříčku vedou verbální útoky, obtěžování prozváněním a vyhrožování. Počty útoků se zhruba od roku 2010, kdy vznikla online poradna E-Bezpečí, nemění. Mění se ovšem jejich intenzita. Když zjistíme, že se v populaci rodí nějaký nový trend, nová forma útoku, předáme informaci z E-Bezpečí našim partnerům ze Seznam.cz, kteří obranu před novým trendem integrují do svých služeb, například Lidé.cz. Na tomto serveru bylo registrováno 2,7 milionu uživatelů. Informaci promítneme i na server Spolužáci.cz, které mají osm milionů uživatelských účtů. Podobně je na tom server Google. Měření provádíme na vzorku sedmadvaceti tisíc dětí. Naše výzkumné statistiky média pravidelně zveřejňují, takže naše výstupy rozhodně nezůstanou ležet v knihovnách.

— Jsou mezi dětskými agresory spíše děvčata, nebo hoši?

Ve virtuální verbální agresi jsou mnohem horšími útočníky dívky. V době puberty jsou verbálně zdatnější, komunikativnější. Dokáží vytvořit rozmanité posměšné slogany, básně, které se chytí. A opakují je nejen spolužáci, ale i vedlejší třídy. Sledovali jsme také, zda jsou útočníky spíše děti, které jsou agresory v běžné šikaně, a i když by se dalo předpokládat, že šikana a kyberšikana jsou pomyslnými propojenými mísami, tato úvaha se nepotvrdila. Mezi agresorem v kyber prostoru se objevují i oběti klasické šikany. Nedá se tedy říci, která ze skupin je rizikovější, kyberšikana se týká celé populace.

— Má na situaci vliv sociální status?

Bude to znít možná překvapivě, ale s ohledem na celou populaci jsou rizikové třeba matky na mateřské dovolené, které někdy bývají v jakési sociální izolaci a častěji využívají sociální sítě ke komunikaci, ke sdílení informací o svých dětech včetně zdravotní dokumentace. Stává se, že jejich sdílené informace zneužijí spamové služby či pojišťovací společnosti.

Extrémně rizikově se v kyber prostoru chovají i senioři. Stát dnes sice investuje do vzdělání seniorů v oblasti informační gramotnosti velké peníze, poměrně rychle se tak naučí fungovat na internetu, vyhledávat informace, přihlásit se na sociální síť, ale málo koho zajímá jejich gramotnost v oblasti rizikových jevů. Senioři dnes bezhlavě sdílejí, reagují na podvodné inzeráty, posílají platby, snaží se obchodovat, kupovat super levné zboží a stávají se terčem podvodů. Stačí, abych jim nabídl zboží za desetinu ceny přes e-shop s doručením, okamžitě na takový nákup zareagují. Říká se, že senioři jsou v Česku nemajetní, ale každý z nich má pár sto i tisícikorun, které jsou ochotni z peněženky vydat.

— Jste otcem sedmiletého syna, který je na začátku informačního věku. Co byste poradil rodičům stejně starých i starších dětí?

Můj sedmiletý syn zvládl práci s počítačem i tabletem velmi rychle, stejně jako řada jeho vrstevníků. Přepíná okna, pouští si aplikace, snadno se naučil klikat myší. Na internetu se zatím však pohybuje pouze v časovém limitu, který mu udávám společně se ženou, a často za odměnu. Zatím nepoužívá textovou komunikaci, je ale jasné, že jakmile se naučí číst, začne informace vyhledávat, začne stahovat filmy, hry, hudbu a bude zkoušet zakázané weby.

Myslím si, že je dobré učit děti odmalinka, že se i v prostředí internetu pohybují dobří, ale i jiní lidé a že stejně tak, jak se učíme pravidla silničního provozu, je dobré se učit pravidla práce na internetu. V E-Bezpečí chystáme příručku pro rodiče, v níž je po etapách rozepsáno, co by měl rodič v tomto smyslu dělat s dítětem od šesti let. Nechci svého syna rozhodně ničím strašit, naopak spíš motivovat, například programováním, v němž se využívá hodně kreativity. Moje partnerka pak u syna podporuje rozvoj „nepočítačových" aktivit tak, aby práce s technologiemi nebyla hlavní náplní jeho volného času. A tak hledáme jakýsi kompropis.

— Kde ho nacházíte?

Připouštím například, že pexeso není v počítači to pravé ořechové. Abych to vysvětlil: je velký rozdíl, když dítě hraje pexeso klasicky, nebo přes počítač. Na počítači se dítě naučí najít stejné karty. V papírové podobě však posílí jemnou motoriku. Počítač nedovolí podvod, běžná hra ano, ovšem s tím, že se dítě poté musí umět vyrovnat s konfliktem, který nastane. Učí se zvládat neúspěch. No, a na závěr, na konci hry si musí po sobě i uklidit. Přímá hra učí děti řadu sociálních dovedností, které internet nenahradí. Chápu, pro unavené rodiče je samozřejmě varianta počítač jednodušší.

— Co byste pak doporučil rodičům v situaci, kdy jejich dítě přijde s požadavkem na zřízení profilu na Facebooku?

Facebook je v populaci diskutovaný jako riziko. Z mého pohledu je však skutečně jen

E-Bezpečí je národní projekt, jehož realizátorem je Centrum prevence rizikové virtuální komunikace pedagogické fakulty. Základním východiskem činnosti je terénní práce s nejrůznějšími cílovými skupinami, přednášková činnost, realizace preventivních vzdělávacích akcí.

Aplikace E-Bezpečí Free a E-Bezpečí HD jsou určené především učitelům a rodičům. Zpřístupňují uživatelům mobilních telefonů a tabletů odborné texty, materiály pro podporu výuky, elektronické verze publikací E-Bezpečí a další podstatné informace. Obě aplikace jsou propojeny s online poradnou projektu E-Bezpečí, umožňují snadno a rychle kontaktovat poradnu a požádat o pomoc.

nástrojem pro komunikaci mezi lidmi. Používá jej univerzita i jednotlivé její části. Také mám zřízený profil.

Ale co se týká prvního kontaktu, účet by měl zřídit rodič společně s dítětem. Rodič by měl mít do profilu dítěte přístup, ale neměl by se chovat jako mentor. Je dobré dítěti zdůraznit, že Facebook má určité podmínky a je „povolený“ od třinácti let. Až poté, kdy rodiče vidí, že se dítě chová zodpovědně, tedy komunikuje bezpečně a neposílá ostatním nic, co by se dalo zneužít, mohou mu povolit víc.

— Dobře, je mi deset let a mám se chovat bezpečně na internetu. Co to přesně znamená?

Neposílám nic, co by se dalo zneužít, rozhodně neposkytnu neznámému člověku na internetu z reálného světa intimní materiál. Kdybych měl deset let, nezveřejním telefonní číslo, e-mail, adresu, skutečné jméno a příjmení, abych neotevřel prostor pro to, aby mne kontaktoval nějaký sexuální abuzér. Nezveřejním také informaci, že společně s rodiči odjíždím na dovolenou a nenabídnu tak byt potenciálnímu zloději. Stejně tak si dám pozor, koho si na Facebooku přidám do přátel. Problém je v tom, že děti jsou doslova sběrači přátel, soupeří, kdo jich bude mít na Facebooku více. Když pak informace sdělují někomu, kdo má místo profilu jen nějakou přezdívku, může nastat problém. Útočí-li dítě na dítě, není to příjemné, když však útočí dospělý na dítě, je to vážné.

— Jakým způsobem se v poradně dozvíte o tom, že má někdo vážný problém?

Jednoduše, dotyčný nám vyplní formulář na adrese www.napisnam.cz, nebo nás kontaktuje pomocí e-mailu. Poradci s ním pak naváží kontakt a v případě podezření ze spáchání trestného činu dojde ke kontaktování policie. V případě dětí a podezření ze spáchání trestného činu jej nejdříve uklidníme a následně se jej snažíme přesvědčit, aby informaci předalo rodiči a poté policii.

— Můžete přiblížit fungování E-Bezpečí a jeho onlinové poradny?

S projektem E-Bezpečí spolupracuje přibližně pětadvacet lidí, zejména lektorů terénních výcvikových aktivit a také poradců, kteří pracují v online poradně. V rámci činnosti poradny spolupracujeme s policisty, IT specialisty, psychology, preventisty a dalšími specialisty, kteří se aktivně zapojují do řešení jednotlivých případů. Protože fungujeme jako národní projekt, spolupracujeme také s policejním prezidiem, klíčovými ministerstvy, Linkou bezpečí a dalšími, kteří zachycují případy kybernetické kriminality. Kromě poradenství samozřejmě vzděláváme – v největší míře děti, ale také rodiče, učitele a seniory.

— Oslovuje Vás impakt, užitečnost práce. Jaké máte plány? A jak vypadá váš běžný den?

Můj běžný den vypadá asi takto – pokud mám ráno „službu“ u syna, vypravuji ho do školy. Během dne pak řeším běžnou agendu – kromě přednášení a vedení seminářů pracujeme s týmem na řešení případů, které k nám proudí prostřednictvím online poradny, na realizaci výzkumných aktivit, kromě toho řešíme řadu projektů s našimi komerčními partnery.

— A plány do budoucna?

Mezi plány pro nejbližší období patří příprava aplikace o bezpečném internetu pro tablety, na které pracujeme se Seznam.cz, Google, Vodafone a IBM. Mezi další plány pak patří spuštění nového projektu pro seniory s názvem Starci na netu.

doporučuji

kniha

Veronika Jurečková, *katedra výtvarné výchovy*

Ze všeho nejvíc doporučuji číst dětskou literaturu. Například kniha **Děvčátko MOMO a ukradený čas od Michaela Endeho** přišla v hektické době dokončování projektů právě včas. Spatřuji, že sama „šedým mužům“, kteří v knize nutí lidi spěchat a honit se, aby jim nezbyl žádný volný čas na přátele a rozhovory, dávám až příliš mnoho šancí.

divadlo

Emilie Petříková, *vedoucí referentka vědy a výzkumu pedagogické fakulty*

Podle mne potěší Moravské divadlo v Olomouci nejen své návštěvníky, ale i jednorázové zájemce o kulturu. Vřele doporučuji všechny tři nejznámější Čajkovského balety. Takto všechny tři pohromadě uvádí Moravské divadlo snad poprvé a jsou opravdu krásně pojaté. A když ne balet, určitě doporučuji **Maryšu**. V olomoucké činohře pojali klasiku civilně a pravdivě. I když jde o notoricky známé téma, s nímž jsme se všichni seznámili už při povinné četbě ve škole a které jsem viděla už několikrát v různých zpracováních v televizi, z posledního olomouckého představení jsem odcházela omráčená a dojatá. V dubnu se chystám na Amadea…

kino

Radim Měsíc, *grafik z oddělení komunikace*

V březnu si určitě nenechám na velkém plátně ujít snímek **Americký sniper**. Pro fanoušky filmů Clinta Eastwooda je to povinnost a vše nasvědčuje tomu, že svůj režisérský um posunul zase o něco dál. Jeden Oscar, pět nominací, pozitivní recenze a další ocenění by měly být zárukou kvalitního diváckého zážitku. Jen doufám, že film nebude až příliš zatížen patosem a americkým patriotismem.

kavárna

Ivana Procházková, *studentka právnické fakulty*

Z olomouckých kaváren vždycky ráda zapadnu do **Naše Café**. Kombinace sociální myšlenky a výborné kávy připravované na dvě stě různých způsobů mi pravidelně zlepšuje karmický náboj i hladinu kofeinu. Příjemné prostředí bez umělých tulipánů a umírněná obsluha navíc zabrání obvyklému tiku, který dostávám při příchodu do leckteré jiné kavárny v centru. Milovníci latte art si můžou odškrtnout denní dávku instagramu, já se obvykle soustředím spíš na domácí dorty a koláče.

Ochutnejte!

doporučuji

příroda

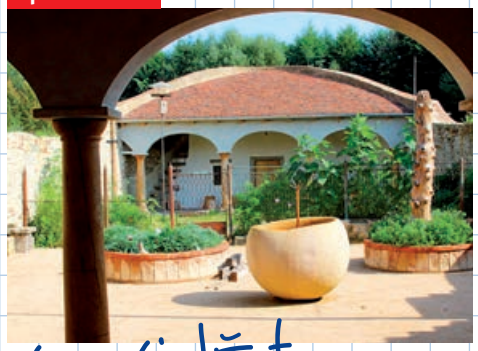

Musím vidět...

Pavel Kurfürst, *vedoucí Centra pro výuku cizích jazyků lékařské fakulty*

Jen co bude jasné, že už to s námi jaro myslí vážně, určitě s celou rodinou navštívíme **Dům přírody Litovelského Pomoraví** na kraji Horky nad Moravou, jen pár kilometrů za Olomoucí. Centru ekologických aktivit Sluňákov se podařilo vybudovat a loni na podzim zpřístupnit areál plný neuvěřitelných staveb a zákoutí, jimž vévodí Rajská zahrada – dům ze starých cihel ve tvaru lodě „tvrdohlavého" výtvarníka Františka Skály.

koncert

Valentina Boňková, *studentka rekreologie*

Vystoupení **Filmové filharmonie** je velký zážitek pro fanoušky filmové hudby. Mohou se těšit na díla od opravdových mistrů řemesla, jako je Hans Zimmer (Piráti z Karibiku: Na konci světa), John Williams (Harry Potter) nebo Howard Shore (Pán Prstenu: Společenstvo prstenu). Navštívila jsem koncert v Hradci Králové, a i když jsem byla trochu skeptická, předčil má očekávání. Některé skladby se vyrovnaly originálům, pohltí tak, že si připadáte jako hrdinové dotyčných snímků. Zatím není v plánu vystoupení v Olomouci, můžete však vyrazit 25. dubna do ostravského Domu kultury. Vřele doporučuji!

výstava

Jarmila Krečmanová, *asistentka kvestora*

Chystám se na výstavu malíře, sochaře a grafika maďarského původu **Viktora Vasarelyho, jednoho z průkopníků Op-artu**. Muzeum umění v Olomouci představuje do 17. května dvě významné akvizice – tapiserii Harmas (1966) a obraz Terek (1951), doplněné grafickými listy, zapůjčenými z Fondation Vasarely v Aix-en-Provence ve Francii. Ráda bych se při této příležitosti podívala i na výstavu jednoho z našich nejvýznamnějších ilustrátorů druhé poloviny dvacátého století Jiřího Šalamouna, na níž je možné vidět jeho nejznámější ilustrátorské práce, ale i grafickou tvorbu a volné kresby. Kdybych měla děti ve věku od šesti do dvanácti let, určitě bych s nimi 26. března navštívila animační program Michaely Johnové Čapkové, na kterém by si mohly, inspirovány tvorbou Jiřího Šalamouna, vytvořit vlastní kreslenou knihu.

univerzitní město

text a foto: Martina Šaradínová

Vedle vědeckých center vyrostl park k odpočinku i výuce

Park s desítkami stromů a stovkami keřů, motýlí loukou, hmyzím hotelem, broukovištěm a ježkovníky i přírodním jezírkem vyrostl ve středu areálu přírodovědecké fakulty v Olomouci-Holici. Určen je především k odpočinku, studentům ale bude sloužit i pro výuku. Zavítat do něj mohou rovněž návštěvníci z řad veřejnosti.

„Park nabídne plochy k odpočinku studentům i zaměstnancům, je vhodný pro výuku, přednášku nebo vědeckou diskusi. Je připraven pro pořádání drobných exteriérových výstav, sochařských expozic, kulturních nebo společenských akcí," uvedl projektant Petr Mičola z ateliéru Bonmot.

Park uvítalo i vedení katedry botaniky, která v areálu na ulici Šlechtitelů rovněž sídlí. „S parkem určitě počítáme pro výuku," potvrdil vedoucí katedry Vladan Ondřej.

Plocha v minulosti sloužila především pro pěstování zeleniny v rámci pokusných šlechtitelských programů výzkumného ústavu zelinářského. Postupně z ní zmizely skleníky a technické objekty, poslední z nich stavebníci odstranili v roce 2013. V současné době park obklopují budovy Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum a Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů. Nachází se v něm 66 stromů, 1844 keřů a v živých plotech 227 habrů.

Park představuje zeleň tří kontinentů

V jednotlivých částech si návštěvníci mohou prohlédnout rostliny, které jsou připomínkou introdukce dřevin z významných kontinentů – Asie a Severní Ameriky. Nacházejí se tu i rostliny evropské. „Jednou z myšlenek bylo vybudovat park tří kontinentů. Spojovacími prvky jednotlivých součástí jsou habrové živé ploty, " vysvětlila Lenka Kubáčová z přírodovědecké fakulty. Zatím park lemuje zhruba 550 metrů oplocenky, která chrání mladé rostliny před nájezdy zajíců. Až zeleň povyroste a zesílí, bude možné provizorní oplocení odstranit.

Zvířata jsou vítána

Vzhledem k tomu, že se areál nachází na okraji města, do parku patrně zavítá kromě zajíců i řada dalších živočichů. Příchozí tak možná potkají divoké kachny, budou moci pozorovat mloky, užovky či volavku, která se v minulosti objevovala v okolí. Pro některé živé tvory vznikly i speciální stavby – ježkovníky, které slouží jako zimní úkryt i k vyvedení mladých, hmyzí hotel nebo broukoviště. V něm by se mělo zalíbit organismům, které jsou vázané na odumírající nebo odumřelé dřevo. Nezbytnou součástí podobných areálů je vodní plocha. V Holici vznikl přírodní biotop, v němž se voda čistí lagunou s vodními a bahenními rostlinami.

Stavebníci a zahradníci práce dokončili v závěru loňského roku, náklady přesáhly pět milionů korun, z toho dva miliony činila evropská dotace.

text: Martin Višňa | foto: archiv DP

Český judista v Zemi vycházejícího slunce

aneb Dobrá zkušenost, i když mě řezali jako žito

Když Dominik Pavlů začal chodit do školy, překypoval energií. Aby se trochu zklidnil, vedli ho rodiče ke sportu. Bylo mu sedm, začal hrát hokej a cvičit judo, bojové umění později jasně převážilo. Nyní, dvacet let od svého vstupu na tatami, se může chlubit tím, že trénoval v samé kolébce tohoto sportu – v Japonsku.

Do Země vycházejícího slunce zavítal na semestrální studijní pobyt jako první student vzájemné výměny mezi fakultou tělesné kultury a Nippon Sport Science University v Tokiu.

„Když se ta nabídka na fakultě objevila, hned jsem věděl, že jí musím využít a že pro to udělám maximum," uvedl Pavlů. Podotkl však, že kdyby o přípravách výměny s japonskou školou nevěděl dopředu, mohl mít smůlu. „Vyhrál jsem už předtím výběrové řízení na Letní školu bojových umění v Šanghaji. Protože jsem ale věděl, že by mohla být možnost pobytu v Japonsku, tak jsem se Číny vzdal. Ne, že by pro mě nebyla atraktivní, ale z hlediska juda pro mě bylo Japonsko cennější. Nechtěl jsem si k němu uzavřít dveře," vysvětlil student tělesné výchovy a geografie.

Judo bylo pro něj tím hlavním motivem. Na otázku, co pro něj toto bojové umění znamená, říká bez váhání, že všechno. „Je to práce, je to koníček, je to způsob života." Samozřejmě ho také lákala cizí kultura, nikdy tak daleko od domova nebyl. →

Dominik Pavlů (*1988)

Judista původem z Blanska, několikanásobný mistr republiky, trenér mladších a starších žáků v Judo klubu Olomouc. Judem se zabývá i v rámci studia oboru Tělesná výchova – geografie na fakultě tělesné kultury. Na nácviky vybraných technik pro děti mladšího školního věku se zaměřil ve své bakalářské práci, o judu bude i jeho diplomová práce.

Nervy před akademickou obcí

Přihlásil se do výběrového řízení, zvítězil a 15. září loňského roku letěl. S týdenním náskokem, aby se stihl rozkoukat před začátkem semestru. Pomocnicí a do jisté míry strážným andělem mu byla paní Kurosawa z univerzity. Spolu vyřešili ubytování, nezbytnou administrativu, základní orientaci ve škole. Během prvních dní absolvoval i setkání s představiteli univerzity.

„To byla dost nervově vypjatá chvíle. Když jsem vešel do sálu, sedělo tam asi čtyřicet lidí včetně rektora univerzity, všichni na mě koukali. Nejdříve o mně něco málo řekl jeden z přítomných funkcionářů, pak jsem dostal slovo. Nastalo hrobové ticho, což mi na klidu zrovna nepřidalo. Pozdravil jsem, představil se, že jsem z České republiky, že tu budu trénovat judo a že mě těší. Měl jsem připravených ještě několik vět, které jsem v tom stresu zapomněl, ale jak jsem dořekl „jorošiku onegai šimas“, tedy „těší mě“, všichni začali tleskat a vzali mi mikrofon. To se mi hned ulevilo,“ vzpomněl s úsměvem Pavlů.

Jazyková bariéra

Akademické obci se představoval v japonštině, přestože japonsky neumí, pouze několik slovíček a základních frází, které se naučil. Nikdy tento jazyk více nestudoval. A tak se spoléhal na angličtinu. Tady ovšem poněkud narazil. „Se spolužáky jsem se snažil komunikovat, chtěl jsem se dozvědět co nejvíc o jejich kultuře, proč studují zrovna tuto školu, jak se jim studuje a tak. Dokud mi rozuměli, tak bylo všechno v pořádku. Pak ale jakoby se zasekli a dál už se anglicky bavit nechtěli. Já zase uměl jen několik japonských frází, které ale na dlouho nevystačily. Bylo to trochu frustrující,“ prozradil judista.

Problém nastal také při sestavování rozvrhu. Někteří učitelé českého studenta odmítli, protože by prý nebyli schopni učit ho v angličtině. Když se k tomu připočetla zaplněná kapacita u dalších předmětů, vypadly teoretické hodiny ze hry, zůstaly sporty. „Ale to mi nevadilo, mohl jsem se více věnovat judu,“ podotkl Pavlů.

Judo, judo a zase judo

Na tatami stál už dva dny po příletu do Tokia. Trénoval ho Yosuke Yamamoto, bronzový olympijský medailista ze Soulu a hlavní trenér juda na univerzitě, při „praní“ narazil zase na aktuální borce z turnajů. „Trénoval jsem jak s B týmem, kde byli prváci a druháci, tak s áčkem, kde jsou zkušenější judisté. Měl jsem například možnost trénovat s Koki Gomim, který byl v kategorii devadesátek druhý na celojaponském univerzitním turnaji. I když mě řezal jako žito, je to dobrá zkušenost,“ uvedl judista.

Výuka juda v jeho kolébce a u nás není podle něj úplně stejná. „Největší rozdíl je asi v tom, že japonští studenti se učí jednotlivé techniky v celku, kdežto u nás máme tendenci všechno fázovat. My cvičíme nejdříve jednu ruku, druhou ruku, pak obě dohromady, oni se nezabývají tolik detaily, provedou celý chvat, pak jim trenér řekne, co je třeba dělat trošku jinak, tak to upraví. Ale zase v celku,“ popsal Pavlů.

Příčinu vidí ve schopnosti koncentrace, kterou podle něj mají japonské děti lepší, také jsou prý učenlivější, nepotřebují tolik motivovat do dalšího cvičení. „Nechal jsem si ukázat, jak oni učí hlavní techniky, jaké jsou klíčové body při provádění chvatů, co je důležité, jak má všechno správně fungovat – a to bych chtěl aplikovat v trénincích našich dětí,“ dodal.

Průběžné zápočty

Kromě juda absolvoval výuku japonské lukostřelby, kenda, suma a softballu. Ten jediný neměl v tokijském kampusu, nýbrž v Yokohamě. Studentovi, který pojede do Japonska jako další, doporučuje, aby si poskládal rozvrh tak, aby měl vše v Tokiu, nebo aby případně měl v Yokohamě školu celý den. Ráno je těžké se vejít do autobusů, které mezi kampusy jezdí, kdo se nevejde, musí urazit cestu po vlastní ose a na své náklady. Po hodině se zase špatně stíhá další výuka v Tokiu.

„Všechny předměty jsem splnil. Zajímavé je, že se tam dělají zápočty v průběhu semestru. Například v softballu jsme na začátku nacvičili techniky házení, o dvě hodiny později jsme už dělali dílčí zápočet. Pokud někdo nesplní, tak má možnost po skončení semestru si tu část dodělat, ale to není zkouškové jako u nás, mají jen týden,“ uvedl Pavlů.

Poznat pravé Japonsko

Kromě cestování za softballem v Yokohamě se během semestru nedostal z Tokia. O víkendech hlavně odpočíval, takže místní kulturu příliš nenasál. „Hodně jsme ale prošli s přítelkyní, která za mnou přiletěla na dvanáct dní na konci roku. Navštívili jsme spolu zoo, zahrady, jako například Korakuen Garden, nebo některé vyhlídky na město. Předposlední den roku jsme pak strávili ve společnosti rodiny pana Takanoriho Ishii ze zahraničního oddělení univerzity, s nimi jsme navštívili také řadu míst. A jako dárek nám nechali udělat hůlky s našimi jmény a znamením,“ vyjmenoval Pavlů. Kromě hůlek dostal řadu dárků i od paní Kurosawy, domů si přivezl také kimono s logem univerzity a svým jménem na zádech a samozřejmě zkušenosti a zážitky.

„Poslední měsíc před odletem domů byl pocitově trochu těžký. Jednak jsem se soustředil pořád na judo, protože to tam bylo suprové, zároveň jsem už ale chtěl žít normálně, mít kolem sebe rodinu, přítelkyni, přátele, mít svou práci, studium. Určitě bych se do Japonska chtěl vrátit, buď jako trenér, nebo na olympiádu v roce 2020. A také bych chtěl cestovat, protože pravé Japonsko je trochu někde jinde, ne v Tokiu,“ prohlásil judista.

Říká o Japonsku

Japonsko je velký funkční systém, moderní, s vysokou životní úrovní. Posuzuji tedy jen podle Tokia, ale řekl bych, že Japonci jsou disciplinovaní, dodržují pravidla, jsou precizní, slušní, také dost kulturně založení a pracovití. Jednou jsme se vraceli v noci z města, cestáři opravovali kus silnice, ráno ale nebylo poznat, že se tam něco dělo, jen podle čerstvého asfaltu.

Říká o Nippon Sport Science University

Špičková sportovní univerzita, kde učí celá řada nejpovolanějších lidí, například medailista z olympiády učí softball, mistr Japonska zase kendo, medailista z celojaponského turnaje mě učil sumo. Podmínky tam jsou nesrovnatelné s našimi, cokoliv, na co si člověk vzpomněl, tam měl. Mezi absolventy je řada světových medailistů. Na druhou stranu ti studenti obětují studiu, svému sportu strašně moc, až z nich člověk může mít pocit, že je nic jiného nezajímá.

text: Pavel Konečný | foto: Kristýna Erbenová, Pavel Konečný

Radomír Maráček by se vrátil zkušenější

Olomouc považuje Radomír Maráček za svůj druhý domov. Šest let v Olomouci studoval, rok byl na vojně a pět let pracoval. Dnes sem dojíždí jednou týdně přednášet. Univerzitu Palackého vystudovala jeho dcera, nyní zde má syna.

MUDr. Radomír Maráček (*1968)

Rodák z Frýdku-Místku. Lékařskou fakultu absolvoval v roce 1992. Prošel šest nemocnic. Začínal jako anesteziolog ve Frýdku-Místku, naposledy byl ředitelem olomoucké fakultní nemocnice. Nyní je ředitelem Horských lázní Karlova Studánka.

Na medicínu šel hlavně proto, že to bylo i v době komunismu relativně svobodné povolání, do kterého režim nemluvil. Když byl ve čtvrtém ročníku, zažil revoluci.

„Změnilo se hodně věcí, od vojenské katedry po organizaci studia. Předtím bylo vše nalajnováno. My jsme byli ve skupinách podle prvního písmene v abecedě a byl nám jasně daný rozvrh. Nemohli jsme si nijak organizovat život. Najednou jsme se museli zapisovat do předmětů a mohli jsme si chodit, kam jsme chtěli, přednášky přestaly být povinné. Ta velká míra svobody nebyla úplně jednoduchá," vzpomínal Maráček.

Z žáka šéfem

Z pedagogů nejčastěji vzpomíná na neurologa Jaroslava Opavského, který dodnes učí, ovšem na fakultě tělesné kultury. Z dalších profesorů jmenoval Jiřího Lenfelda, Jaroslava Jezdinského nebo Vladimíra Holibku. „Každý byl něčím specifický, například Libor Machálek na anatomii byl pověstný tím, že nebylo jednoduché přes něj projít," popisoval. Nejkurioznější pro něj bylo setkání s Vlastimilem Ščudlou na třetí interní klinice. „Dělal jsem tam praxi i státnici z vnitřního lékařství, a když jsem přišel na pozici ředitele, ještě tam byl jako přednosta. Z pozice žáka jsem se vrátil jako jeho šéf. Ale měli jsme celou dobu korektní vztah, a když šel do důchodu, hezky jsme si popovídali." →

S příchodem do Jeseníků začal zase více lozit po skalách. Zdolal Mont Blanc, Matterhorn, ale i šestitisícovky. Byl u založení Beskydské sedmičky. „Pětaosmdesát kilometrů chůze nahoru a dolů mě ale neláká. Zvláště, když se tam dá jet devadesát procent trasy na kole." Ročně na kole najede asi tři tisíce kilometrů.

Z neurologie na ARO

Radomír Maráček má medicínu rád. Dodnes dojíždí jednou týdně do Ostravy do své sportovní ambulance, dodnes je také lékařem horské služby v Beskydech. „Na škole se naučíte teoreticky všechno, ale když nemáte klinickou praxi, tak medicíně nerozumíte. A když jste dlouho jen v praxi, zapomínáte teorii. Atestační systém je dobrý právě na to, že se člověk vrací k teorii," rozpovídal se.

I když chtěl být původně neurolog, nakonec začínal ve frýdecké nemocnici na anestezio-resuscitačním oddělení. A bavilo ho to. „Poznal jsem, že operativa není, co bych chtěl dělat. Stát několik hodin u stolu. Manuální práci se nebráním, ale domácí kutil nejsem. Docent Arnošt Martínek mi doporučil akutní medicínu, že se mi vždy bude hodit, ať na čas nastoupím na ARO. A tam se mi zalíbilo. Mohl jsem rychle odborně růst, protože jsme měli metody, které široko daleko nebyly běžné. Invazivní měření tlaku, měřil se srdeční výdej, monitoroval se tlak v lebce, dělali jsme tracheostomii. Dnes běžné, ale v devadesátých letech ve Frýdku-Místku nezvyklé. Své nevýhody to ale má, člověk je hodně časově vázán. Od operace prostě nejde odejít ani na chodbu. V pátek ráno jsem přišel do práce a odcházel v pondělí ve čtyři odpoledne a za celou dobu jsem byl ve čtyřech místnostech. Časem mi to nedělalo dobře," dostal se Maráček postupně k vysvětlení, proč přešel do zdravotního managementu.

Zbyla hořkost

Posluchačům na přednášce významného absolventa v Kapli Božího Těla pak sdělil, že to byl on, kdo v devadesátých letech zrušil první nemocnici. Někdejší Ostravu Jih sloučil s Vítkovickou nemocnicí. Byl to také on, kdo poslal do konkurzu první českou nemocnici v Bruntále. A byl to on, kdo olomouckou fakultní nemocnici z minusu 470 milionů korun dostal během čtyř let k zisku 41 milionů v hospodaření za rok.

„Když jsem přišel do fakultní nemocnice jako ředitel, zjistil jsem, že tady nejsou nepoužitelní profesoři, jak se tradovalo, ale osobnosti mezinárodního formátu s rozhledem. Kromě zdravotní praxe navíc učili a dělali vědu a výzkum. Řada pracovišť ale nefungovala jako fakultní nemocnice, jako celek, spíše jako samostatné kliniky. Příliš je nezajímalo, co se děje ve zbytku nemocnice," popisoval své začátky na nejvýznamnější pracovní pozici. To, že se nemocnice dostala do černých čísel, je podle něj zásluhou všech předností a primářů. „Když přednosta chce utrácet, tak s tím neuděláte nic," poznamenal Maráček.

Nakonec odcházel od rozdělané práce. Důvodem bylo vykalkulované trestní oznámení sepsané tak, že se jím zabývala policie i soud. A soud jej osvobodil.

„Nevím, jaké byly okolnosti, které k tomu vedly. Na počátku byla velká medializace, když to končilo, tak žádná. Byl jsem osvobozen, ale nikoho to nezajímalo. Nepřišla žádná omluva, žádná satisfakce. Zůstala jen hořkost," říká bývalý ředitel nemocnice a dívá se do stolu. Nikdy prý nepocítil negativní reakci přímo, ale bylo to na okolí znát. „První dny jsem měl dokonce problém chodit ven. Neuměl jsem to tehdy překonat," vracel se k roku 2011.

Horské lázně

V Karlově Studánce prý není středem zájmu. „Lázeňství pečuje o tělo, ale není to akutní péče. Je to určitá forma wellness, nejsou tam zásadní problémy. Je to opravdu služba, kombinace hotelnictví a medicíny," vysvětluje dnešní ředitel Horských lázní.

Když podobným způsobem předestřel svůj příběh na přednášce, následovaly dotazy, v nichž odpovídal na správné složení týmu top managementu, možnosti alternativní medicíny v lázeňské péči nebo finančního zisku ve zdravotnictví. Snad poslední otázku, kterou dostal, položila studentka medicíny. Zajímalo ji, co by dnes jako absolvent udělal jinak. „Určitě bych odešel na krátký čas do zahraničí. Abych se mohl vrátit zkušenější," prohlásil absolvent medicíny po 23 letech. A sklidil potlesk.

text a foto:
Pavel Konečný

Menza se mění

Na Garden Food Festivalu nabídne menza pravý studentský guláš, studenti vlastní polévky

První regionální festival dobrého jídla a pití na střední Moravě Garden Food Festival se uskuteční o víkendu 16. a 17. května v olomouckých Smetanových sadech.

Návštěvníci budou mít možnost na jednom místě ochutnat degustační menu dvacítky vybraných restaurací z Olomouckého kraje, seznámit se s několika zajímavými koncepty kuchyní z celé republiky i zahraničí. Nebude chybět pestrá nabídka delikates, jako jsou husí játra, lanýže, sushi, hmyzí speciality, chilli papričky, olivové oleje nebo sýry. Mezi restauratéry se objeví i největší kuchyně v regionu – univerzitní menza a vlastní polévky nabídnou návštěvníkům i studenti.

Pravý studentský guláš

„Food festival je akce, která Olomouci chyběla. A vzhledem k tomu, že máme kuchyni, která vaří pro nejvíce strávníků v regionu, nemůžeme na festivalu chybět," uvedl za Univerzitu Palackého prorektor Petr Bilík.

Univerzita chce prostřednictvím Garden Food Festivalu dát najevo, že se na kolejích a v menze něco mění. „Máme nový koncept, který by měl směřovat k čisté stravě a modernějšímu přístupu k potravinám a surovinám," zdůraznil ředitel Správy kolejí a menz Leoš Jurásek. Výdejna menzy v Holici spustila nabídku čerstvé zeleniny ve freshboxech strávníkům dala možnost vlastní kombinace jídel.

Fenomén studentského živlu

Univerzita se na festivalu představí i prostřednictvím studentů.

Studentské rádio UP Air vyzvalo ve svém gastronomickém pořadu posluchače, aby na festivalu nabídli klasickou studentskou stravu. Studenti uvaří svou dobrou polévku a budou ji dávat ochutnat podle play listu v polévkovém odpoledni. „Bude to tak trochu volná, ale tematicky sdružená soutěž, aby někdo neudělal malý desert a někdo se nevařil se svíčkovou," objasnila ředitelka rádia UP Air Zuzana Řezníčková. Soutěžní vzorky navíc přechutná porota, která pak vyhlásí vítěze.

Předprodej už začal

Jedním z cílů Garden Food Festivalu je snaha podpořit místní producenty kvalitních nápojů a potravin. Část areálu bude patřit farmářům a výrobcům regionálních produktů od masových specialit, uzenin přes pečivo, marmelády, medy až po mošty nebo likéry.

Festival představí i celou řadu producentů kvalitních alkoholických i nealkoholických nápojů. K degustaci budou nabízena domácí i zahraniční vína, destiláty, speciální druhy káv a čajů. Kromě tradičních značek piva se představí také minipivovary z okolí.

Návštěvníci se osobně setkají s nejlepšími českými kuchaři, jako jsou Zdeněk Pohlreich nebo Roman Paulus, kteří předvedou své umění při živém vaření.

Zájemci o kulinářské zážitky si mohou zakoupit vstupenky na olomoucký Garden Food Festival v předprodeji za 99 korun.

text: Jiří Fiala | foto: Jiří Rozsíval

Život posledního rektora C. k. Františkovy univerzity v Olomouci

Prof. ThDr. Josef Mikula (1816–1881)

Role posledního, v celkovém pořadí 148. rektora staré olomoucké univerzity připadla profesoru morální a pastorální teologie Josefu Mikulovi.

Mikula nastoupil do rektorského úřadu v roce 1855 a setrval v něm (ač se doposud rektoři i děkani střídali po jednom roce zastávání akademického úřadu) až do 17. května 1860, kdy byla univerzita zrušena.

Na samostatné C. k. teologické fakultě se Mikula ujal funkce jejího v pořadí druhého a pátého děkana během akademických let 1861/1862 a 1864/1865. Nato se působení na C. k. teologické fakultě v Olomouci vzdal a 1. května 1866 byl jmenován farářem a arciknězem (děkanem, okrskovým vikářem) v Mohelnici.

Z hanácké vísky

Životní dráha Josefa Mikuly může být příkladem toho, jak mezi moravskou intelektuální elitu pronikali v 19. století potomci vesničanů, překonávajících tehdy vysokou dětskou úmrtnost daleko vyšší porodností. Narodil se 25. září 1816 v obci Prusy (nyní Beňov-Prusy) u Přerova v čísle 1 sedlákovi Antonínu a jeho manželce Petronile, dceři Václava Pospíšila, svobodného (tj. feudální vrchnosti nepoddaného) sedláka v Nahošovicích na Přerovsku. Josef byl druhorozeným synem Mikulových, měl pět bratrů a čtyři sestry.

Vedle rodné češtiny byl Josef Mikula nucen záhy zvládnout i němčinu, aby mohl studovat na německém gymnáziu, absolvovat Filozofickou fakultu C. k. lycea v Olomouci (nalézalo se v budově dnešní cyrilometodějské teologické fakulty) a poté zahájit bohoslovecká studia na teologické fakultě, jež dokončil na Frintaneu (ústavu k vyššímu vzdělávání kněží v Hofburgu ve Vídni).

Na kněze byl Mikula vysvěcen 8. října 1839, v roce 1843 byl promován doktorem teologie. Působil nejprve jako kooperátor (pomocný kněz) u farního kostela Panny Marie Nanebevzaté v Opavě, pak tamtéž jako katecheta a profesor na vyšším gymnáziu.

Rektorem v době změn

Dne 22. července 1849 vstoupila v Rakousku v platnost školská reforma, v jejímž rámci byla šestiletá gymnázia rozšířena o dvě třídy, a to tak, že první dva ročníky filozofie – logika a fyzika – byly připojeny ke gymnáziu. Poněvadž na C. k. Františkově univerzitě v Olomouci existovaly pouze dva ročníky filozofie, bylo by nutné vybudovat novou filozofickou fakultu. To byl zřejmě hlavní důvod vedle úbytku posluchačů (v zimním semestru klesl počet imatrikulovaných studentů na 312), aby se vládním výnosem ze dne 18. září 1851 uskutečnilo zrušení olomoucké filozofické fakulty.

Za této situace je v roce 1853 Mikula jmenován profesorem morální a pastorální teologie na Teologické fakultě C. k. Františkovy univerzity v Olomouci.

V roce 1855, kdy Mikula nastoupil do rektorského úřadu, následovalo 10. srpna zrušení právnicko-politické fakulty a o pět let později, 17. května 1860, byla císařským dekretem zlikvidována C. k. Františkova univerzita jako celek. V Olomouci tak setrvaly pouze samostatná C. k. teologická fakulta a Medicínsko-chirurgický ústav, připravující ranhojiče a porodní asistentky (byl zrušen 2. března 1871). Na C. k. teologické fakultě Mikula vyučoval a zastával akademické funkce do roku 1866.

Farář a arcikněz

Na mohelnickou faru (nyní je v této budově umístěno Muzeum Mohelnice) v sousedství kostela sv. Tomáše z Canterbury dorazil nově jmenovaný farář Josef Mikula 10. července 1866, a to bez jakýchkoli uvítacích ceremonií svých farníků. Před týdnem – 3. července – bylo Rakousko poraženo Pruskem v bitvě u Hradce Králové. Rakouské armádní sbory ustupovaly přes moravské území a zanedlouho poté Mohelnici obsadila pruská pěchota, a to až do uzavření mírové smlouvy v Praze 23. srpna 1866.

Prof. ThDr. Josef Mikula s řádovou dekorací olomoucké kapituly.
Olej na plátně, 58 × 44,5 cm, signováno T. Tauler 1883. Farnost Mohelnice. (Dosud nepublikováno.)

Mikulovo hlavní úsilí se soustřeďovalo na přestavbu farního kostela poničeného v roce 1841 požárem. Mikula byl rovněž prvním kanovníkem olomoucké kapituly nešlechtického původu a čestným kanovníkem kolegiátní kapituly v Kroměříži. Přes svou dobročinnost a pohostinnost se stal farář Mikula obětí přepadení, během něhož byl neznámými pachateli zbit a oloupen.

Prof. ThDr. Josef Mikula, poslední rektor C. k. Františkovy univerzity, zemřel v Mohelnici 9. března 1881 patrně na následky uskřinutí břišní kýly. Poněvadž nezanechal žádnou hotovost, uhradil náklady pohřební hostiny nebožtíkův přítel ThDr. Josef Hanel, od roku 1853 profesor morální teologie na C. k. teologické fakultě v Olomouci a její několikanásobný děkan. Ani Mikulův hrob na mohelnickém hřbitově, ani pamětní deska na fasádě kostela se bohužel nedochovaly.

(Autor článku děkuje za pomoc při pátrání po životních osudech a portrétu prof. ThDr. Josefa Mikuly Mgr. Ing. Petru Šimarovi, Helmutu Bartošovi, Mgr. Magdě Kurdíkové a Ing. Jiřímu Rozsívalovi.)

foto: Pavel Konečný

zrcadlení

Francesco Bianco (*1977)

Narodil se v Římě. Vystudoval filozofii a získal doktorát z historické lingvistiky a vývoje italského jazyka. Od října 2013 je odborným asistentem na katedře romanistiky, kde se kromě italštiny zabývá i obecnou lingvistikou a teorií komunikace. Před příchodem do Olomouce učil v Itálii na univerzitě v Maceratě (Università degli Studi di Macerata) a na Paris College of Art ve Francii. V současnosti se podílí na výzkumu italštiny emigrantů a také na metalingvistické reflexi v prózách Amélie Nothombové.

Febbre da Chomsky

Olomouc, diciamocelo, non è l'ombelico del mondo.

È una città piccola e provinciale, con un centro storico che si desertifica nei fine settimana, lasciando Giulio Cesare e il suo cavallo rampante a una sconsolata solitudine.

Fare il ricercatore a Olomouc significa cercare di portare la periferia al centro, risultato che puoi ottenere solo facendo l'esatto contrario: portando il centro in periferia.

Quando qui arriva Noam Chomsky, è proprio allora che ti rendi conto di dove vivi; del contesto in cui operi. Perché a una metropoli come Berlino, Parigi o perfino Roma un Chomsky scivola addosso come acqua piovana. A Olomouc, invece, l'arrivo di Noam lascia un segno più che tangibile. Per Chomsky, Olomouc si tira a lucido: si mette il vestito buono, come i contadini di cinquant'anni fa nel giorno del Signore.

Chomsky arriva in auto blu, pacioso vecchietto canuto, nella più grande sala cinematografica cittadina, pronta ad accoglierlo. Olomouc fa la fila per acquistare i suoi libri: una volta autografati, nessuno li leggerà mai.

Chomsky sale sul palco e Olomouc lo segue per non più di cinque minuti (a Boston accadrebbe lo stesso): fino a quando Noam tira fuori dalla tasca un pennarello e traccia sulla lavagna strabilianti geroglifici. Olomouc lo guarda a bocca aperta, come si guarda un lanciatore di coltelli.

Scrosciano gli applausi. Chomsky concede gli autografi: dieci minuti d'isteria collettiva, in cui Olomouc sazia la propria fame di eternità. La procace studentessa ceca si fa firmare la t-shirt; lo sfrontato ispanista se lo abbraccia, scattando un selfie; il dottorando iraniano, rimasto nella sua stanza, sorseggia tè e commenta l'evento su Facebook.

Olomouc, per una sera, è l'ombelico del mondo.

Due inservienti portano via la lavagna con le formule generativiste di Noam (che ha autografato pure quella): protetta da una teca, sarà esposta al pubblico.

Il sipario è pronto a calare nuovamente sulle vestigia imperiali di Olomouc: domani, come si dice, è un altro giorno.

Horečka kolem Chomského

Řekněme si to na rovinu: Olomouc není pupek světa.

Je to malé provinční město s historickým centrem, které se ke konci týdne vylidní a ponechá Julia Caesara i s jeho vzpínajícím se koněm na pospas bezútěšné samotě.

Být odborným asistentem v Olomouci znamená snažit se přenést periférii do centra, čehož lze dosáhnout jen vykonáním přesného opaku: přenesením centra na periférii.

A právě v takovou chvíli, kdy sem přijede Noam Chomsky, si konečně uvědomíš, kde žiješ, kontext, ve kterém působíš. Metropolemi, jako jsou Berlín, Paříž nebo i Řím, totiž Chomsky proklouzne jako dešťová voda. V Olomouci však Noamův příjezd zanechá víc než hmatatelnou stopu. Olomouc se kvůli Chomskému celá vyšňoří: oděje se do svátečního jako před půlstoletím venkované v den Páně.

Přívětivý šedivý stařík Chomsky dorazí v erárním autě do největšího filmového sálu ve městě, kde jej všichni už očekávají. Celá Olomouc stojí ve frontě na jeho knihy: jakmile budou podepsány, už je nikdo nikdy číst nebude.

Chomsky vystoupí na pódium a Olomouc s ním nedokáže držet krok déle než pět minut (v Bostonu by tomu nebylo jinak): až konečně Noam vytáhne z kapsy fix a načmárá na tabuli ohromující hieroglyfy. Olomouc ho pozoruje s otevřenou pusou jako vrhače nožů.

Rozezní se potlesk. Chomsky rozdává autogramy: deset minut hromadné hysterie, během nichž Olomouc ukájí svůj hlad po věčnosti. Česká studentka bujných tvarů si nechává podepsat své tričko, nestoudný hispanista se s ním objímá, aby si s ním pořídil selfie, íránský doktorand, osamocený ve své pracovně, srká čaj a komentuje tuto událost na Facebooku.

Olomouc se na jeden večer stala pupkem světa.

Dva zřízenci odnášejí tabuli s Noamovými generativistickými vzorci (ano, i tu totiž podepsal): v ochranném pouzdře bude vystavena veřejnosti.

Opona je připravena znovu spadnout a zahalit olomoucké pozůstatky impéria, neboť, jak se říká: zítra je taky den.

Pavel Konečný
vedoucí redakce médií UP

Poslední slovo

Internacionalizace není jen slovo. Zcela zřetelně si to člověk uvědomí, když cizí člověk, neřkuli cizinec, plynně hovoří jeho jazykem.

Nedovedu si představit, jaké to bylo v Babyloně, když začínali se stavbou věže, ale musela to být komunikační idyla, které snad jednou znovu nějak dosáhneme. Zatím jsme probádali jen slepé uličky latiny, esperanta nebo klingonštiny.

Skutečný živý jazyk je stále broušený drahokam. A co teprve, když jich někdo má plná ústa a ovládá i skutečnou řeč, nejen esperantskou angličtinu s klingonským přízvukem. Jazyková bariéra je první zábranou internacionalizace. Zřetelně si to uvědomila i Němka studující v českém prostředí medicínu v angličtině. Aby školnímu prostředí rozuměli její spolužáci z Blízkého východu či Indie, prosadila trilingvní studentka dvojjazyčné orientační tabule na lékařské fakultě.

Bylo by troufalé hovořit o malém kroku pro člověka, ale za vykročení na cestu by se to považovat dalo. Ukazuje to, že internacionalizace není jen rektorským nařízením nebo úmyslem. Stává se běžnou praxí, a dokonce zcela samovolně. Bude to jakási debabylonizace a snad i prolamování dalších bariér. A přitom – na počátku bylo slovo.

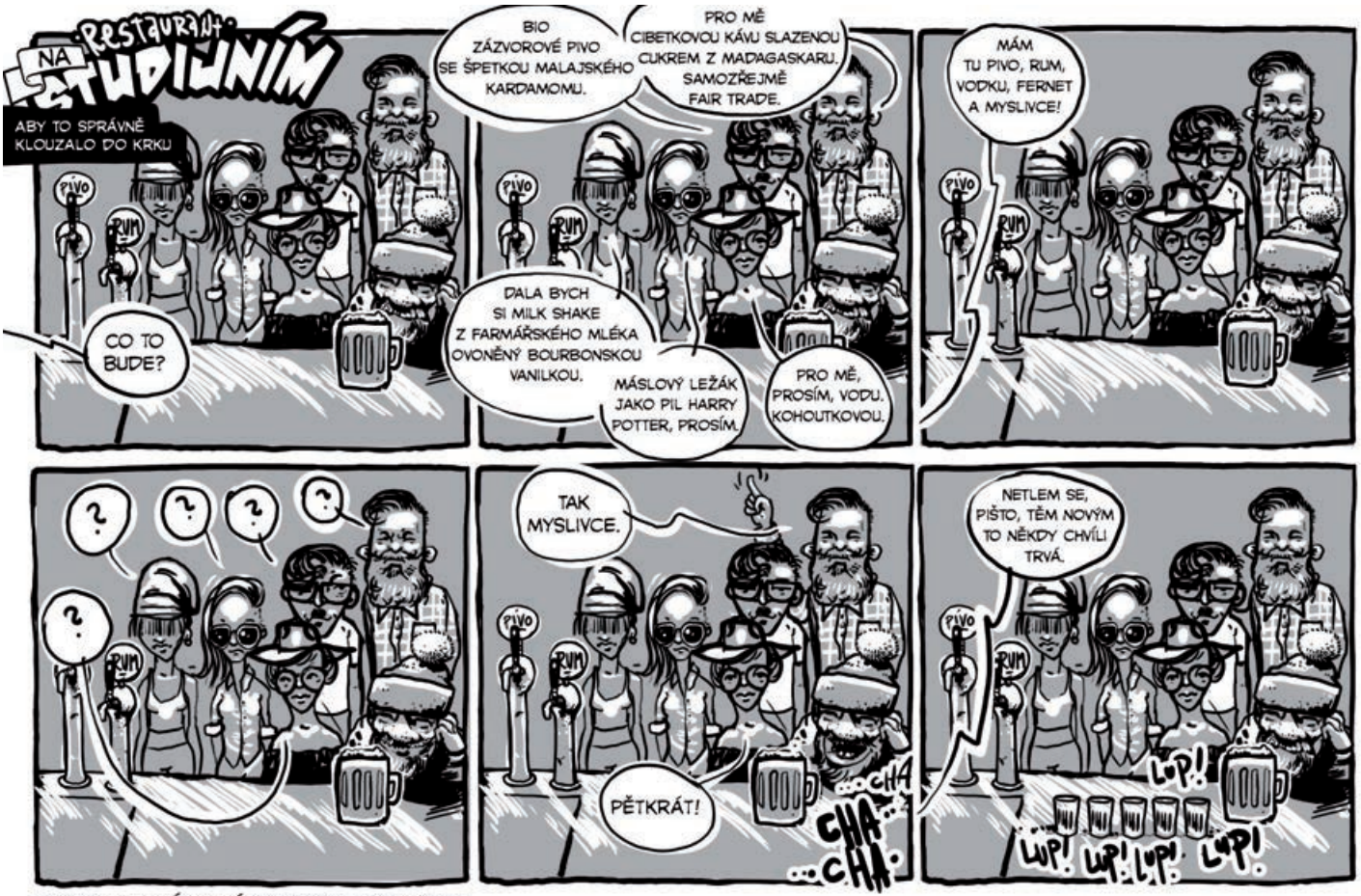

TEXTO: BOHUMÍR TABÁK / PICTO: T762 / 2015

Titulní strana obálky – nová lékárna Fakultní nemocnice Olomouc
1. a 3. strana obálky – foto: Kristýna Erbenová

Zadní strana obálky – Kristýna Boháčová: Krajina (výřez)
Akryl a akrylový sprej na plátně (2013–2014), 120 x 120 cm
Krajina je hlavní vyjadřovací forma, kterou se Boháčová dlouhodobě zabývá. Je pro ni složena z mnoha časových i myšlenkových vrstev, které v sobě námět krajiny propojuje a koncentruje jako vizuální zkratku. Zároveň v ní akcentuje barvu jako svůj oblíbený prostředek komunikace s obrazem i divákem. Využitím spreje klade kontrast mezi pomalým, soustředěným procesem tvorby a impulzivním přístupem. Ve snaze propojit je, hledá přirozenou rovnováhu mezi přírodou a člověkem, chaosem a řádem krajiny.